

కల హరి గణపత్య

విశ్వసాహిత్యమాల ౧౬.

630

చీ నా క థ లు.

ఆస్వాల్డు ఎర్ట్ బర్గ్.

అనువాదం:

మహీధర జగన్మోహన్ రావు.

విశ్వసాహిత్యమాల

ముంగండ. [వయా] అంబాజీపేట.

2

Tales of Modern China,
Oswald Erdberg.

1930.

చీనా కథలు,

1938.

అవంతీ ప్రెస్,

ముంగండ్.

వెల 4 అణాలు.

3630

తొలి పలుకు.

మల్లీయిన్నాళ్లకి ఆంధ్రపాఠక మహాశయుల
చేతుల్లో కొత్తపుస్తకాలను వుంచగలుగుతూన్నాం.
అన్నీ యథాపూర్వంగా నవయుగారంభకమైనవే! ప్ర
స్తుత కాలాని కవసరమైనవే!! ఉజ్జ్వలభావ ప్రబోధక
మైనవే!!! అంతేగాదు. కాగితాల ధరలు హెచ్చినా,
పుస్తకాల ధరలు మాత్రం హెచ్చించదలచుకోలేదు.
మా ఆదర్శాలను ప్రజలు గ్రహించడానికి, ఈ విష
యం ఒక్కటే చాలును.

ముందుగా చెప్పవలసిన సంగతి ఒకటి మరచి
పోయేను. రెండేళ్లు గ్రంథమాల సంపాదకులుగా పని
చేసి, పది పుస్తకాలు ప్రకటించి, ప్రజోద్యమానికీ,
తెనుగు భాషకీ అమూల్య సేవ జేసిన కృష్ణమోహన్
తన సంపాదకత్వాన్నుంచి విరమించుకున్నారు. నేనే

మైనా చేయలేనా యని సాహసించి, ఆ భారాన్ని నేను వహించేను. కానైతే యీ పని నాకు కొత్త గాదు. కాని, ప్రస్తుత పరిస్థితుల్లో, - యుద్ధంమూలాన పుస్తుకముద్రణ కవసరమైన పరికరా లన్నీ దాదాపు రెండు మూడు రెల్లు హెచ్చిపోయి వున్న, యీ రోజుల్లో, - స్వేచ్ఛాభావ ప్రకటన సరికట్టే 'ఆర్డి నెన్సు' పై రవిహారం చేసే ఈ రోజుల్లో, - ఈ కార్యానికి పూనుకోడం సాహసం కాదా?....

ముందునుంచి యెక్కువగా సవలలు, నాటకములు, కథలు ప్రచురిస్తాము. అవైనా కేవలమూ ఉబుసుపోకకు కాదు సుమండీ! అంతర్జాతీయ సాహిత్యంలోవున్న 'జాతి రత్నాలే' ఏర్చి, ప్రచురిస్తాము. సిద్ధాంతగ్రంథాలు కూడా అప్పటప్పట వేస్తూనే వుంటాము. కాని, ఆసలు కట్టిపెట్టము.

స్వతంత్రగ్రంథాలు ప్రకటించరేనుని ఎందరో అడుగుతూంటారు. అనువాదాలే ముఖ్యంగా ప్రకటించడంలో ఒక సౌకర్యం వుంది. ఇంగ్లీషు భాషలో ఆయా విషయాలమీద ప్రత్యేకకృషి చేసిన వేత్తలు

రచించిన ఉద్గ్రంథాల్ని మేము ప్రకటిస్తూన్నాము. అంతర్జాతీయవిజ్ఞానరంగంలో ధృవతారల వంటి గ్రంథాలే, మేము తీసుకుంటున్నాము. పదిపుస్తకాల్ని చదివి, వ్రాయాల్సిందే కాని తెనుగు గ్రంథకారులు ఆయా ప్రదేశాలకి స్వయంగా పోయి, చూసి, వ్రాయడాని కవకాశాలు ఒహుతక్కువ. అందువల్ల ఒక విధంగా చూస్తే, అనువాదాలకే మన భాషలో ప్రస్తుతం ప్రాముఖ్యత పీయాలేమో! ఏదెల్లా వున్నా భవిష్యద్గ్రంథకారుల మార్గాన్ని యివి సుగమం చేస్తాయనడంలో సందేహం లేదు.

గ్రంథమండలి సాగుటలో ఎందరో స్నేహితులు తోడ్పడినారు. ఈ సందర్భంలో కామ్రేడ్ దర్శి చెంచయ్య, సుభద్రమ్మ గారల అమూల్యసహాయం మేము మరిచిపోజాలము.

ముంగండ్,
జనవరి '40.

మహీధర జగన్మోహనరావు,
సంపాదకుడు.

* * * *

ఈ మూడుకథలూ Tales of Modern China అనే గ్రంథంలో నుంచి తీసుకున్నాను. ఎర్డ్ బర్క్, స్వయంగా చీనా యంతటా పర్యటన చేసి, కల్లారచూసి వ్రాసిన కథ లివి. కళావైదగ్ధ్యం అంతగా లేకున్నా, చీనా కార్మికుల, కర్షకుల, సైనికుల పరిస్థితుల్ని, ఈ కథలు ప్రతిఫలిస్తూంటాయి. కొద్దిరోజుల్లో చీనా జాతీయోద్యమాన్ని గూర్చి తెలిపే కథల్ని కూర్చి, ప్రకటించగలము.

అనువాదకుడు.

7

చీనా కథలు.

అతిరథులూ, మహారథులూ.

ధర్మ సందేహం.

కైతుల తిరుగుబాటు.

8

అతి రథులూ - మహా రథులూ.

లుంగ్-హామ్ రైల్వేమీద పోరాటాలు

జరిగిన ఆరోజులు మరపురావు.

నలుగురి సేనలూ అక్కడ పోగుపడినాయి.

అందరూ ఒకరికొకరు శత్రువులే. మొనలు ఒక్కొక్కసారి చెదిరిపోతూ మట్టి సమకూడుతూన్నాయి.

పోరాడుతూన్న సేనాధిపతులు తమతమ గూఢచారుల్ని, రాయబారుల్ని, ఒకరొకరిదగ్గరకు యెడతె

గక పంపుకుంటూన్నారు. ఈక్షణంలో మిత్రులుగా

వున్నవాళ్లు మరుక్షణంలో శత్రువులుగా మారిపోతు

న్నారు. చాలామందికి ఏషక్షంలో పోయిచేరడమో

ఇంకా తేలలేదు. ఎత్తు పైయెత్తులు నడుస్తున్నాయి.

పటాలాలలో కుట్రలు జరగడం వల్ల స్థితి మార్పిడి

లును పడేసి రోజుల కొకరు మారిపోతూ వున్నారు.
 హూనాన్ రాష్ట్రం అంతా సర్వనాశనం అయిపో
 యింది. ఆకలితో ఆవురుమంటూ, కట్టుగుడ్డలు పీలి
 కలయి జీరాడుతూంటే, మురికి శరీరాలతో సైనికు
 లంతా గుంపులు గుంపులుగా గ్రామాలంట తిరుగు
 తున్నారు. పైరుపంటలు తొక్కుకుంటూ, రైతుల
 గాడుల్లో మిగిలి వున్న కొద్ది గింజల్ని కూడా ఊడ్చి
 వేసి తీసుకుపోతున్నారు. రోడ్లప్రక్క మురికికాలవ
 లోనూ, పల్లాలలోనూ, శవాలు కుళ్లుతూ, సంస్కా
 రం చేసేవాడేనా లేక పడివున్నాయి. మాలకాకులు
 గుంపులు గుంపులుగా ఎగురుతూ, శవాల్ని పీక్కు
 తింటున్నాయి. రైతులు దూడా దుడికినీ తరిమివేసి
 వెళ్లాం-పిల్లలతో పర్వతాల్లోకి పారిపోయేరు. పర్వ
 తాల్లో దాక్కుని వుంటూనే అడపా దడపా రోడ్ల
 మీదికి గుంపులుగా వచ్చి కర్రలతోనూ, పాతకత్తు
 లతోనూ, పటాలాల్లోంచి విడివిడి తిరుగుతూవున్న
 సైనికుల్ని చంపి పోరేస్తూన్నారు. యుద్ధం అంటూ
 చెప్పుకో తగిన పోరాటాలు జరక్క పోయినా,

దోపిళ్ల, పెద్దపెద్ద లంచాలూ, నమ్మిన వాళ్లనే ద్రోహం చేయడం, యివి నిత్యకృత్యా లైపోయి నాయి. సేనాధిపతు లందరూ స్వార్థపక్షతో తమ లో తాము ఒడంబడికలు చేసుకుంటూ, వర్తకులుగా తయారయ్యారు. జరగబోయే యుద్ధాలు కూడా వాళ్ల వర్తక పరతుల మీదనే ఆధారపడి వుంటున్నాయి.

నేనూ, పాండూ, “హోమాంగ్ - హోమా”

నదీతీరాన్నే వున్న రయిలుస్టేషన్ చేరుకున్నాము. పడమటికి పోవాలని మా డిమాండ్. సేషను నుంచి పోవలెనని మేము చేసిన ప్రయత్నాలన్నీ విఫలం అయి పోతున్నాయి. ముక్డెన్ సేనలు కొద్దిరోజుల్లో స్టేషన్ ఆక్రమించుతాయని చెప్పుకుంటున్నారు. ఆ రోజున రాత్రంతా చాలా ఉక్కగావుండి, తెల్లవార్లూ కన్ను మూతపడలేదు. తెల్లవారింది. ఇంక ఆ రోజున తప్పకుండా ఆ పాడు ప్రదేశాన్నుంచి వెళ్ళిపోయేందుకు కడపటి యత్నం చేద్దామనుకొని, సేనాధిపతి సహాయం స్వయంగా పోయి అడుగుదామని స్థిరపరచుకున్నాము.

సేనానివేశం రైలుస్టేషనులోనే వుంది. సేనా
 ధిపతి మకాం కూడా రైలుస్టేషన్లోనే. ఆ స్టేషన్
 దుమ్మా, ధూళీతో, నిండి పాడుకంపు కొడుతూ
 వుంది. సేనాపతి మాత్రం మమ్మల్నెంతో సౌజన్యం
 తోటి, ఆదరం తోటి, దర్జాగా గౌరవించేడు. సమ
 యోచితంగా మర్యాదలూ, లాంఛనాలూ, జరిగించి
 పాండూ ప్రాగ్దేశవాసులకి సహజమైన చాకచక్యము
 తో మాటలాడడం ఆరంభించేడు. ఏలాగై నా ముందు
 పరిస్థితుల్ని గురించిన వాకబు అంతా ఆతని నుంచి
 లాగాలని పాండూ ప్రయత్నం.

రైలుస్టేషన్ కిటికీల అద్దాల తలుపులు వేసి
 వున్నాయి. అద్దాలమీద యీగలు వ్రాలి, తెగ
 ముసురుతూండడం వలన లోపల వెలుతురు మసక
 మసకగా వుంది. సేనాధిపతి మొహం వాడిపోయి
 వుంది. అతగాడికున్న అధికారం కొద్దిపాటిదే. అతడి
 పరిస్థితులు విషమంగా వున్నట్లు ముఖలక్షణాలే చెబు
 తూన్నాయి. జిడ్డోడుతూ, చెమటలు కారుతూన్న
 ఆతని ముఖం వేపు ఆశురతగా చూస్తున్నా నేను.

అదివరకే మాకు ఈ సేనాపతి చరిత్రంతా తెలిసింది. అతని క్రిందవున్న సైన్యాలు తక్కువే. “టీక్ ట్స్” మొదలుకొని “హోనాన్” వరకూ వున్న దేశం అంతటా, ఒక “ఫీల్డు-మార్షల్” దగ్గర నుంచి మరొకడి దగ్గరకి చెడ తిరుగుతున్నాడు, సపరి వారంగా. కాని, పాపం! ఈతడి కోరిక యింకా ఫలించనే లేదు. “టూపాన్” అనే బిరుదూ, నిరాఘాట మైన, నియమితమగు రాబడితో, నల్లమందు వర్తకం చేసికొనే హక్కుతో, కొందరు ఉంపుడుకత్తెల్ని పెట్టుకొని ప్రశాంతంగా జీవితం గడపుకొనే అవకాశాన్ని యే పరగణాలోనైనా సరే సంపాదించాలని అతని ఆశ. ఆదర్శం కూడాను! కాని తీవ్రంగా జరుగుతూన్న యుద్ధాలవల్ల ఒక చోటనుంచి మరొక చోటికీ, ఒకయుద్ధరంగం నుంచి మరొక రంగానికీ పరుగెత్తుతూన్నా యింతవరకూ ఇతగాని మనోరథాలని ఈడేర్చిన “ఫీల్డు-మార్షల్” కనిపించలేదు. తలములిగిన అప్పులూ, మితిమీరిన ఖర్చులూ, మనోవ్యాకులతా, నిత్యమూ నూతనమిత్రుల్ని-యజమా

నున్నీ, వెతుక్కోవలసిన అవసరం; ఈ బాధలకి తోడు అసజయాలతోటి, మిత్రద్రోహాలతోటి, అతగాని ప్రాణాలు విసికిపోయినాయి. స్వంతవ్యాపారాలన్నీ అశ్రద్ధచేస్తూ రావడంతో రాబడి తగ్గిపోయింది. మరో సేనాపతితో కలిసి జాయంటుగా నడుపుతూ వున్న “బట్టలమిల్లు” వలన రాబడి తగ్గిపోవడమే కాకుండా ఆ జాయంటుదారు శత్రువులలో కలిసి పోయేడు. అందుచేత నిరుత్సాహపడి యెక్కడికీ కదలక రైలుపెట్టెలోనే పాతుకుపోయేడు. చిట్టచివరకి అల్పాచమానానికి కూడా బయటికి కాలు పెట్టడం లేదుట. రైలుపెట్టే యీతనికి ప్రపంచం అయిపోయినది. అందులోనే ఇతర జనరల్సు పంపిన అంగరక్షకులకీ, రాయబారులకీ, విందులూ-వినోదాలూ జరిగించుతూ, ప్రతివిందుకీ డబ్బు తగలేసి ఖైంచినారాయి, చిన్న పిట్టల పులుసు, యింకా అపరూపమయిన రుచ్యపదార్థాలు, తెప్పించుతూ కాలక్షేపం చేస్తున్నాడు.....

అతడు ఉత్తరకుమార ప్రజ్ఞలు చెప్పడం ఆరం

భించేడు. “మీకేం ఫర్వాలేదు. ధైర్యంగా వుండండి. ముక్డెన్ పైనాల్లింకా కొన్ని రోజుల వరకూ నదిని దాటిరావడానికి ప్రయత్నించవు. ఈ లోగా నా సేన లన్నింటినీ పోగుచేసికొని శత్రువుల్ని డొక్క-బద్దలు చేసేస్తా....” నంటూ వేలితో మ్యాప్ మీద చూపించేడు, ఏమిటో.

తన మాటలు మేము నమ్మేటట్లు చేయాలని తాపత్రయపడుతూ, ఏలాగయినా యీ ప్రస్తావన మార్పుదామని ప్రయత్నించుతూన్నాడు. ‘శాన్ కో’ అనే గ్రంథాన్ని బల్ల మీది నుంచి తీసి, అందులో వున్న కథలు చెప్పడం ఆరంభించేడు. “పసుపు నది” [హ్వోంగ్ హూ] మైదానాలలో పూర్వకాలంలో జరిగిన యుద్ధాల కథలూ, ఏనాడో చచ్చి స్వర్గాన వున్న మహావీరులు ప్రదర్శించిన యుద్ధకౌశలమూ, రాజనీతి, చాతుర్యమూ, -శతృసేనల్ని భస్మం చేసిన సుడిగాడ్పుల్ని గురించి, నౌకాయుద్ధాలలో పాల్గొనిన పెద్దనౌకల్ని గురించి, వందలకొలది మైళ్ళు ఒకే రోజున ప్రయాణం చేసిన అద్భుతమయిన గుర్రాల్ని

గురించి, “టోస్-టోస్” యుక్తి ప్రయుక్తులూ, ‘చు-
గొ-లియాన్’ స్వామిభక్తి, విశ్వాసమూ, వీటిని
గురించి, పూర్వగాథలన్నీ వర్ణిస్తూంటే మా ప్రాణం
విసికిపోయింది.

నంతో సేపు చెప్పి చెప్పి నోరు నొప్పెట్టి చాలిం-
చేడు. మేమూ అతడి దగ్గర సెలవు తీసుకొని బయటి-
కి వచ్చేసేము. స్టేషను ప్లాట్ ఫారంమీద సేనాధిపతి
అంగరక్షకులు కూర్చుని బాతాఖానీ కొడుతున్నారు
వెడదరొమ్మలూ వాళ్ళూ మంచిబలంగా వున్నారు,
వాళ్ళంతా. ప్రతివాని దగ్గరా ‘మాజర్’ [ఒక రకం
తుపాకి] లున్నాయి. పైన యెండ మండిపోతూంది.
వాళ్ళ కమేండరు, ఏవో రాజకీయపాతాలు దంచే-
స్తూవుంటే వీళ్ళంతా వింటున్నారు. కమేండరు ఒక్క-
క్కడినే “సన్యట్ సేను ఎవరు? ఐదు హక్కులు గల
రాజ్యాంగం అంటే ఏమిటి?” అని అడగడం; వాడు
లేచి నిల్చుని సమాధానం జ్ఞాపకం రాక గుటకలు
మింగుతూంటే, కమేండరు ఫెడీలుమని రెండు తగిలిం-
చడం; వాడు బుర్రబరుక్కుంటూ, సణుక్కుంటూ,

కూర్చోడం; వాని ప్రక్కవాడు లేచి అదివరకే బట్టి
పట్టిన కొన్ని వాక్యాల నేకరువు పెట్టికూర్చోడం;
యిదీ అక్కడ జరుగుతూన్న తంతు.

ముందుకు పోదా మనుకుంటూంటే వెనుక
నుంచి యెవరో నా చొక్కా పట్టుకులాగేరు. వెను
కకు తిరిగిచూడగా ఒక రష్యను రైతు నిలబడియు
న్నాడు. నాకు ఆశ్చర్యం కలిగింది. చింపిరి గడ్డం,
రాగివెంట్రుకలు, ఆకుపచ్చని కళ్ళు, ఎండ దెబ్బకి
వాడిపోయిన ముఖమూ వాడూ; చీనాసైనికుని వేష
ముతోవున్న ఆతడు చేయివూపి నన్ను పిలుస్తూ,
'నీవు రష్యను వాడివా?' అని ప్రశ్నించేడు.

నేనూ ఆతన్ని తీసుకుని స్టేషన్ నీడకి వెళ్ళేను.
తాను ఉరల్ రాష్ట్రంలోని కోసక్కు సైనికుడి ననీ,
వెనక "అన్నెన్ కోవ్" సేనలలో పనిచేసేవాడి ననీ,
చెప్పేడు. ప్రస్తుతం యీ సేనాపతి దగ్గర మెషిన్
గన్-మాన్ గా పనిచేస్తూన్నాడు. రైలుపెట్టి కిటికీ
క్రింద నిల్చుని తాను పాండుకీ సేనాపతికీ జరిగిన
సంభాషణ నంతనీ విన్నానని చెబుతూ 'మీరు

భయపడవలసిన పని లేదు. ముక్డెను సేనలు నదిని దాటనే దాటవు.' అన్నాడు.

“ఇక్కడి నుంచి తూర్పుగా యేభై కిలో మీటర్ల దూరంలో [ముప్పై మైళ్ళు] ముక్డెన్ సేన లన్నీ నదిని ఈవరకే దాటి యీవలకి వచ్చేసేయి. ఈవేళ రాత్రే సేనాపతీ, ఉద్యోగులూ, చాలావరకు సైనికులూ, కూడా ఇక్కడినుంచి వెళ్ళిపోతారు. మిగతావాళ్ళు అందరం కూడా రేపు వెళ్ళిపోతాం.” అంటూ కన్నార్పకుండా ఆ రష్యను సైనికుడు నా వేపు చూసేడు.

మా యెడ్రస్ వాని చేతికిచ్చి, ఏదేనా విశేషం వుంటే మాతో చెప్పమని, మా మకాం వేపు వెళ్ళిపోయేము.

మరునాటి వుదయాన్నే ఫిరంగిమోతలు విని ఉలికిపడి లేచే సరికి గోలా, గండ్రగోళం వినిపించింది. మేము పరుగెత్తి, ముంగిటిలోనికి వచ్చేసరికి సత్రపు యజమాని వంకరనవ్వులతో ‘ముక్డెను సైన్యాలు పట్టణానికి ఐదు కిలోమీటర్ల దూరంలో వున్నాయి.

కొండమీద ఫిరంగుల్ని వుంచి పట్టణాన్ని అప్పుడే ముట్టడించుతూన్నారని అన్నాడు.

రైతులు భీతాంగులతో తమ సామానులన్నీ గాడిదల మీద కట్టుకొని, బొంగుదుగొంతుకలతో తిట్టుకుంటూ తోలుకుపోతున్నారు, పట్టణం విడిచి.

మేమూ ఒకటే పరుగున రైలుస్టేషనుకి పరుగెత్తిపోయాము.... నిన్నటి కోసక్కు మాకు దారిలో కనిపించేడు. మమ్మల్ని ఆగమని చేతితో సంజ్ఞచేసి వేలితో ప్రభుత్వభవనం వేపు చూపించేడు. చిన్నలాగులూ, బనియనులూ, ధరించిన చీనా వాళ్ళు ఆ భవనం మీదినుంచి కుమింటాంగ్ జెండా గబగబా దింపివేస్తున్నారు. దించి, మెల్లగా మడచి సంచీలో భద్రపరచి, ముద్దెను సేనలకి చెందిన ఐదు రంగుల జెండా పైకెత్తేరు.

స్టేషను అంతా భీభత్సంగానూ, గంద్రగోళంగానూ, వుంది. సేనాపతి అప్పుడే ఒక ట్రెయినులో వెళ్ళిపోయాడు. మేమక్కడ వుండగానే ఇంకో బండి వచ్చి ఆగింది. దానికి సామానుపెట్టెలూ, ఓపెన్

బ్రక్కలూ, వందలకొలదీ తగిలించివున్నాయి. వాటి నిండా సైనికులే. పెట్టెల పక్క చెక్కల మీదా, బఫర్ల మీదా, పైకప్పులమీదా, యింజనుమీదా, టెండ్రులోని బొగ్గుమీదా, [ఇంజను వెనక బొగ్గువేసే పెట్టె] కూడా సిపాయీలు కిక్కిరిసి కూర్చున్నారు. కొంచెం చోటు సంపాదించుదామని మేము చేసిన ప్రయత్నాలన్నీ విఫలమయిపోయినాయి. పడమటికి పోయే బళ్ళు ఇంకా ఏమయినా వున్నాయేమోనని కనుక్కురావడానికి మాతోవున్న కోసక్కు వెళ్ళేడు. మేము సామానులరాసి వెనుక ఒదిగి నిలుచున్నాము. ఎవరూ మమ్మల్ని పరిశీలనగా చూడకుండా మా వేషాలు మార్చుకున్నాము. పరుగెత్తి పోతూన్న సేనలు అంతర్జాతీయ నియమాలు పాటించుతారనీ, మాకేమీ ప్రమాదం తెచ్చిపెట్టరనీ, ఏలాగ అనుకోవడం? సైనికులు గుంపులుగా వెళ్ళి ప్రక్కలైనుల మీదనున్న సామానుపెట్టెల్ని 'పోలో'మని లాక్కు వచ్చి మెయిన్లైను మీదికి తోసి వాటిల్లోకి ఎక్కుతూన్నారు. వాళ్ళ గోల పట్టశక్యం కాకుండా వుంది.

రైల్వే కూలీలు భయపడుతూ అటూ ఇటూ కంగారు పడుతూ తిరుగుతున్నారు.

మధ్యాహ్నం అయ్యే సరికి స్టేషను మీదనే ఫిరంగిగుళ్ళు కురచడం ఆరంభించేయి. ఇంకో ట్రెయిన్ కూడా బయలుదేరి పోయింది. కాని మాకు అందులోనూ స్థలం చిక్కలేదా. మిగిలిన సైనికుల్లో చాలమంది తమ చొక్కా చేతులకి తగిలించుకొన్న బాడ్జీలనీ, టోపీల మీద నెషనల్ ఆర్మ్స్ తురాయిలనీ, పీకి పా రేసుకుంటున్నారు. కొందరు రైలుకట్ట వెంబడినే పశ్చిమానికి పరుగెత్తడం ప్రారంభించేరు. ఇంక ఏమాత్రమూ లాభం లేదని నిరాశతో వెరుక తిరిగి పోతూంటే, మా కోసం కనిపించేడు. మా కోసం తాను ప్లాట్ ఫారం మీద తెగ వెతికేనంటూ, మా ఇద్దరినీ వెంటవెట్టుకుని పట్టాల వెంబడి రెండుమూడు కిలో మీటర్ల దూరం తీసుకుపోయేడు. అక్కడో సైడింగులో చిన్న ట్రెయిను బయలుదేరడానికి సిద్ధం గావుంది. రెండు సామాను పెట్టెలు, రెండు ఓపెన్ గండ్లోలాలు, చిన్న షుటింగు యింజన్ ఒకటి, ఆఫీసర్ల

తాయాకు సామానంతా యిందులో తీసుకుపోతూ
 న్నారు. మాజర్లు, తేల్లి కెన 'లూయిస్' మెషిన్ గా
 లూ, పట్టాకత్తులూ ధరించిన సిపాయిలు యీ ప్రై
 యనుకు కాపలా యిస్తున్నారు. కోసక్, మమ్మల్ని
 క మోడరుకు పోరిచయం చేసేడు. ఈతడు సేనాధిపతి
 అగరక్షకుల్లో ఒకడుట. సామాను పెట్టెల్లో ఒక మూ
 ల కూర్చోడానికి అనుజ్ఞ నిచ్చేడు; క మోడరు. మేము
 వెళ్ళి లోపల కూర్చున్నాము. పెట్టి అంతా దుమ్ము
 తోనూ, చెత్తతోనూ అసహ్యంగా వుంది. ఇంతలో
 కోసక్ వచ్చి 'మనము ఆఫీసరుకు కృతజ్ఞత చూపా
 లన్నాడు. నేను యేభై డాలర్లు తీసి, కోసక్ చేతిలో
 వ్రంచేను. ఎప్పుడు యీ పాడుస్థలం నదలి పోతామా
 అని వున్న మా ప్రాణం విసిగేలా పక్కా రెండు
 గంటలదాకా ప్రైయిను కదలనేలేదు. ఎంతో సేపటికి
 డిక్కిరి బిక్కిరిగా భూమ్రవర్ణమైన పొగను ఒదులు
 తూ, గుప్పుమని నిప్పురవ్వల్ని ఎగజిమ్ముతూ, పక్క
 కుదుపు కుదిపి, 'కంయ్' మంటూ యింజన్ కదిలింది.
 ప్రైయిన్ మహావేగంతో పోతూంటే ఎన్నో స్తేషన్లు

దాటిపోతూన్నాయి. ఎక్కడా మా బండి ఆగడం లేదు. ప్రతి సేషనూ సైనికులతో నిండి, గండరగోళంగానే వుంది. వాళ్ళంతా మా ట్రెయిన్ పోతూంటే షేలిక్కిపడి, బండి దాటి పోయి తర్వాత మా వైపు తుపాకులు పేలుస్తూన్నారట.

రాత్రి సమీపిస్తుంది. సాయంత్రపు సూర్యుని రక్తారుణ కిరణాలు తేమగావున్న బయలులోని పచ్చిక మీద పడి వింత శోభ కలిగిస్తూన్నాయి. పగలల్లా పొలాలలో పనిచేసుకుని అలిసిపోయి, నాగళ్ళు భుజాలమీద పెట్టుకొని, కాళ్ళీడ్చుకుంటూ, యిండ్లకుపోతూన్నారట, నీలిరంగు గుడ్డలు చినిగి జీరాడు తూంటే. బక్కచిక్కిన పశువుల్ని నీరసంగా అదలిచుతూ, వెదురు కర్రలు బుజాలమీదుగా ఆనుకుని, నడిచి పోతున్నారట, పశులకాపరులు. ఇక్కడంతా రైల్వేస్టేషన్, “హ్యాంగ్ - హూ” నది ననుసరించే పోయింది. దూరాన బుడదనేలల్లో, ఒండ్రులంకల మధ్యగా తళతళలాడే వెండి నీటితో, పసిమినురగలు గ్రక్కుతూ, “హ్యాంగ్ - హూ” నది అమా

యికంగా ప్రవహించి పోతుంది.

ట్రైయిన్ ఎక్కడా ఆగడం లేదు. చీకటిపడింది.

మా బండి తలుపులు తెరిచేము. దానిలో నేనూ, పాండూ, కోసక్, ముగ్గురమే వున్నాము. చల్లగాలి కోసం కాళ్లు క్రింది చెక్కల మీద పెట్టుకుని వెట్టి చివరి కూర్చున్నాం, చుట్టలు కాల్చుకుంటూ. కాటికలాంటి చీకట్లో నారింజ పళ్ళలాంటి నక్షత్రాలు కన్నుల పండుగ చేస్తూన్నాయి. నీలవనిబిడాంథకారం చుట్టూ ఆనరించివుంది. దూరాన వున్న నా జన్మభూమి జ్ఞాపకంవచ్చి, అప్పుడు గడవిన రాత్రులనొక్క మధుర స్మృతికి చకితుడనయ్యేను. కోసక్, చేతులు మోకాళ్ల చుట్టూ వేసుకుని అటూయిటూ ఊగుతూ పాటలు పాడడం ఆరంభించేడు. వేగం యేమీ తగ్గించకుండానే హఠాత్తుగా ట్రైయిన్ ఒక సారంగం లో ప్రవేశించింది. చుట్టూ చిమ్మచీకటి. పొగ ఉక్కిరి బిక్కిరి చేస్తూంది. మసీ, నిహ్వరవ్వలూ, మా బట్టల మీద పడి చుమ్మమంటున్నాయి. దడలున ట్రైయిను సారంగం దాటింది. చల్లని గాలి సోకి మా

ప్రాణాలు లేనొచ్చేయి. నోట్లోపడ్డ మసిబొగ్గు నెరు
సుల్ని ఉమ్మేస్తూ, తలపంకించి కోసక్,

“మనం తుక్కు తుక్కు క్రింద ఎగిరిపోయి
వుండాలిందే! కొంచెంలో తప్పిపోయి దనుకుంటా”
నన్నాడు.

‘ఏం? ఎంచేత’ అన్నాడు పాండూ, ఆశ్చర్యంగా.

“మనం బండిలో ఏమి తీసుకుపోతున్నామో

తెలుసునా? ఇంజన్ తర్వాతి గండ్లోలాలో మూడు
వ-దలయేభై గ్యాసోలిన్ డబ్బాయిన్నాయి. అదంతా
ఆఫీసర్ల మోటార్లకోసమే. తొందరలో సరిగ్ మూత
లతికించకపోవడం వల్ల కొంచెంగా కాదుతున్నాయి.
ఒక్క నెరుసు పడిందంటే, భగ్గున మండిపోతుంది.
రెండో గండ్లోలాలో తుపాకివందుంది. లో-యాన్
ఆర్జినల్ కోసమై మందగుండు తీసుకు పోతున్నాం.
మందు పీపాలమీద కేవలం చింకిరి కీలుగుడ్డమాత్రం
కప్పేరు. ఇంజన్ పోయిలోనుంచి వచ్చే నెరుసులు
సారంగాల్లో దూరానికి యెగిరిపోలేక వెనక వచ్చే
బల్ల మీద పడుతున్నాయి.”

పాండు బుర్ర బరుక్కుంటూ, కంగారుగా నా వేపు చూసేడు. బుజాలు కుదుపుకుంటూ నేను మరో వేపు తిరిగేను.

“మనం ఏమి చేయగలం? ఇంకా నయం ఈ ట్రైయిన్ మీదేనా రాగలిగి నందుకు సంతోషించాలి. ముక్డెన్ సైన్యాల్లో చిక్కుకున్నా మంటే మన గతి వేరే చెప్పాలా?”

“ముందు యింకా వున్నా యా సారంగాలు?” అని, పాండు ఆమర్దగా ప్రశ్నించేడు.

కోసక్ సిపాయీ కళ్లు పరిహాసంచేసేయి.

‘ఇక్కడి రైలుమార్గమంతా పర్వతాల్లోంచి పోయింది. తెల్లవారేలోగా పదిహేను-ఇరవై సారంగాలు దాటిపోవాలి. లో-యాన్ అప్పటికిగాని చేరలేము. పోనిద్దూ, నాటి మంపతెగా. యద్ధపురోజుల్లో అన్నిటకీ సరివెట్టుకోవాలి, మరి. నిత్యం చచ్చేవాడికి ఏడ్చే వాడెవడు?’

ఇల్లా అంటూ కోసక్ తన పూర్వగాథ చెప్పడం ఆరంభించేడు. జీవితం అంతా దేశస్థిమ్మరిగాను,

సిపాయిగాను, గడిపేడు. తనకి నిలవనీడ లేకుండా
 చేసి, పొట్టకూటి కోసం తోడి మానవుల్ని చంపవల
 సిన స్థితికి తెచ్చిన హతవిధిని గూర్చి చెబుతోంటే
 మాకే ఎల్లాగో అనిపించింది. కథ చెబుతో, ప్రతి
 ఇరవై నిమిషాలకీ ఆగుతుండేవాడు. సొరంగం వచ్చి
 నప్పుడల్లా చిమ్మచీకటిలో, కమురుకంపుతో, నిష్క
 రవ్వలు మిలుగురుల మాదిరిగా ముసురుతోంటే,
 ఉక్కిరి బిక్కిరి ఐపోయేవాళ్ళం. అంతసేపూ యెప్పుడై
 గిరి పోతామా! అని పళ్ళు బిగించుకుని, పాణాలు
 ఉగ్గవెట్టుకొని కూర్చునేవాళ్ళం. సొరంగం దాటగానే
 ఒక్క నిట్టూర్పు వదిలీవాళ్ళం. కోసక్ విషాదగాధ
 మచ్చి ఆరంభమయింది.

వీసకట్టుకూడా రాని వయస్సులో వ్రండగా,
 ప్రపంచ సంగ్రామం ఇంక రెండేళ్ళకి వస్తుందనగా
 ఆతడు సైన్యంలో చేరేడు. అప్పటికికా వెళ్ళి కాలే
 దు. మిలిటరీలో మూడోయేడు సర్వీసు చేస్తూంటేనే
 యుద్ధం వచ్చిపడింది. యూరల్-కోసక్కుల పక్షా
 లాలతో బాటుగా జర్మన్ రంగానికి పంపబడ్డామట.

స్వచ్ఛందంగా కాలుమీద కాలువేసికొని, హుకు
ములు జారీ చేసే “రెన్నెన్ కాంక్” నాయకత్వం
రష్యను పటాలాల్ని నడుపుతోంటే, వాళ్ళు మసూ
రియన్ సరస్త్రి రాలలోను, తూర్పు గెలీషియాలోను,
రుమేసియారంగంలోను, టర్కిష్-ఆర్మీనియాలోను,
కూడా పోరాడేరు. ఈ యుద్ధాలన్నింటిలోను ఇతడూ
పాల్గొన్నాడు. రెండుసార్లు ఖైదీగా పట్టుబడి, రెం
డుసార్లు తప్పించుకుపోయేడు. యుద్ధం ఆఖరయి
నాక, జారు సైన్యాలన్నీ చెదిరిపోయినాక, ఇతడూ
తన జన్మస్థానం చేరుకున్నాడు. అక్కడనే వుండిపోవు
దా మనుమింటూ వుండగానే “జనరల్ కోల్చుక్”
తిరుగుబాటు లేవతీసేడు. అతని విప్లవవ్యతిరేకదళాలు
ఈతణ్ణి తుపానులా లాక్కుపోయేయి. అయిదు సంవ
త్సరాలు అంతర్యుద్ధాలలో [సివిల్ వార్స్] పాల్గొ
న్నాడు. మొదట కోల్చక్ వద్ద, తర్వాత అటమన్
సెమ్యూనోవ్ క్రిందా చివరకి అన్నెన్కోవ్ దగ్గరా
పనిచేసేడు. “రెడ్ ఆర్మీ” ప్రచండసూర్యుడిలా విజృం
భించడంతో అన్నెన్కోవ్ సేనలన్నీ పొగమంచులా

కథలు.

విడిపోయినాయి. మన కోసక్ పోయి పోయి,
 రష్యా సరిహద్దులు దాటి చైనాలో ప్రవేశించేడు.
 తోటి రష్యన్లతో కలిసి కొంతకాలమూ, తర్వాత
 ఒంటరిగానూ కూడా ఎందరో చైనా జనరల్స్ క్రి-
 ద పనిచేసేడు. చైనాకు వచ్చిన యీ అయిదు సంవ-
 త్సరాల్లోనూ, అనేకయుద్ధాలు చూసేడు. మైదానా-
 ల్లో, పర్వతాల్లో, ఎడారుల్లో, నదులమీదా, అనేక
 పోరాటాల్లో, స్వయంగా పాల్గొన్నాడు. జీవితమా-
 తనికి ప్రసాదించిన ఆ మారణవిద్యనే ఆరాధిస్తూ,
 యీ అయిదేళ్ళుంచీ కాన్ సూ, షెన్సి, చోనాన్
 మొదలైన పరగణాలన్నీ సంచారం చేసేడు.

“ఇప్పటికీ పదహారేళ్ళుగా యుద్ధాల్లో పని
 చేస్తూన్నాను. నా జన్మభూమికి పోగలననే ఆశయం
 కేమీ లేదు. ఇక్కడ యేదో పొట్ట పోసికొన గల-
 ను. అన్ని రకాల మెషిన్-గన్లూ ఎరుగుదును.
 దీపం ఏనా అక్కరలేకుండా కటికిచీకట్లో కూడా,
 మేక్సిమ్, కోల్ట్, లూయిస్, ఏ మెషిన్ గన్ అయినా
 సరే, అన్ని స్కూలూ విప్పి, మళ్ళీ అమర్చగలను.

ఎన్నివిద్యలు నేర్చినా, ఎంత చాకచక్యమైనా, నా జన్మభూమిని మచ్చిమాడలేనుకదా! నా భార్య యేమైపోయిందో? నా భూమిని రైతులు పంచుకుని పుంట్లారు. నా గుడిసె నేలమట్టమై యుంటుంది. నేనూ యిక్కడ ముగ్గిపోతూనే వున్నా. ఎప్పుడో రాలిపోతాను. నా సమాధిమీద గుప్పెడు మన్ను పేసేసే వైవడూ లేదుగదా! నా పేరు చెప్పి యీ విశాలప్రపంచంలో ఏమీ మిగలకు. లోకం నా కళ్ళకు గతలు కట్టి, ఈ దేశంనుంచి ఆ దేశానికి, అక్కడ నుంచి మరో దేశానికి లాక్కుపోతూంటే, నాతో వివాసంగా ఆడుకుంటూందా, అనుకుంటూంటా. చివరకి ఆ తుపాకి గుండ్రకి కూడా నామీద దయలేదు. మృత్యువు కూడా నన్ను చూసి దూరంగా తొలగి పోతూంది. ఏ జనరల్ చూచినా పని చెప్పేవాడే కాని నాయుటికి దారి చూపేవాడు లేడు...."

అన్నాడు, కోసక్ గడ్డం నిమరుకుంటూ, మెల్లిగా.

దమ అంటే ఎరుగని ఆతని హృదయం ద్రవించి, కంఠం రుద్రమైపోయింది.

కోసక్ కథ పూర్తి అయింది. “భడేల్”మని
క్రైయిన్ మరో సారంగంలో ప్రవేశించింది. సుళ్ళు
తిరుగుతూ నిప్పు రవ్వలు మా మీద పడుతున్నాయి.
సమీపంలోనేవున్న ఆపద తటాలున స్ఫురణకువచ్చి,
నిర్విణ్ణుల మెపోయేను.

రాత్రంతా ఒక సారంగంలోంచి మరో సారం
గంలోకి పోతూ, మసికొట్టుకుంటూ, భయందహించే
స్తూంటూ చిక్కచచ్చి, యింటికి మొహావాచిపోయి
వున్న కోసక్ చెప్పే కథలు విని కంపిస్తూ, గడిపేము.
మాకు నిద్ర యెట్లా పడుతుంది? భళ్ళున తెల్లాన
రహా నా కంటిమీద కునుకేలేను. అతులేని నాప్ర
యాణాల్ని తలుచుకుంటూ, బుద్ధిపోటు దొంగలూ,
హంతకులూ, సార్వర్థపరులూ, అరాజకంగా దేశాన్ని
పీనుగు పెంటులతోటీ, భస్మరాసులతోటీ, మించే
త్తడం తలచి గుండెలు నీరవుతుంటే, మాస్తూనే పడు
కున్నాను. తెల్లవారగట్ల లావుంది, ఒక్క కునుకు
పట్టింది. కాని, అదై నా కోడికునుకే కాని నేడదీ
చేదిగా లేను.

ఉషఃకాలం. తూర్పుదిశ యింకా ధూసరవర్ణముగానే వుంది. ట్రైయిన్ ఆగింది. మా వెట్టినుంచి బయటికి వచ్చేటప్పటికీ, యెవరుగా “లో-యాన్” నగరం కనిపిస్తోంది. అదో పురాతన నగరం. దుమ్ము మేఘాల్లా లేచి పట్టణమంతా క్రమ్ముకొని వుంది.

ఇక్కడియిళ్ళకు వేటికీ కిటికీలే లేవు. దర్వాజాలు నేలమట్టాని కున్నాయి. దుమ్ముకొట్టివున్న సిపాయీలు నిలబడి గుంపులుగుంపులుగా మాట్లాడుకుంటున్నారు. కంచర గాడిదలూ, ఒంటెలూ, విధి విరామం లేకుండా తోరణాలుగా పోతున్నాయి. వాటన్నిటిమీదా తుపాకులూ, తోటాలపెట్టెలూ, పింగాణీపాత్రలూ, కుప్పకుప్పలుగా పేర్చి వుంచబడ్డాయి. ఈ మహాజనప్రవాహమంతా పడమటినుంచి తూర్పుదిక్కుగా ప్రవహిస్తోంది.

ఒకానొకప్పుడు యీపురాతన నగరం బహు సుందరముగా వుండేది. సిల్కుమజ్జనులకు, వేదాంతులకు, కుబేరుని తలదన్నే వర్తకులకు, సమస్తసంపదలకు ఆలవాలమై యుండే ఈ మహానగరం, నేడు

హద్దు పద్దు లేని సైన్యాలకీ, పటాలాలకీ, మధ్య
 మజలీగా పనిచేస్తూంది. ఇక్కడికి పడమట నుంచి
 వచ్చిన సిపాయీలంతా పనికిమాలిన యుద్ధాల్లో చేరి
 పోరాడ్డానికీ, దిక్కులేని చావు చావడానికీ, పొట్ట
 చేతపట్టుకుని పోవలసిన వాళ్లేను. ఈ పట్టణం దశ
 తిరిగి పోయింది.

మేము నచ్చిన ట్రైయిన్‌లో నుంచి గ్యాసో
 లిన్ డబ్బాయీ, తుపాకి మందు పీపాలూ, దింపేరు.
 చాలామంది సిపాయీలూ, ఆఫీసర్లూ, వాటి చుట్టూ
 మూగి ఏదో మాట్లాడుతుంటూ వ్నారు. మా కోసం
 భావగర్భితంగా చిరునవ్వు నవ్వుతూ, మా దగ్గరకు
 వచ్చి, వాళ్ళకేసి వేలితో చూపించేడు.

“చూసేరూ! రాత్రి మన ట్రైయిన్ ఎంత
 ముక్క ముక్కల క్రింద ఎగిరిపోలేదో, యిప్పుడేనా
 తెలిసిందా? మన ఆఫీసర్లే, మన గ్యాసోలిన్ డబ్బా
 లూ, తుపాకీ మందు పీపాలూ, శత్రువులకు అమ్మేసి,
 వాళ్ళలో చేరిపోయేరు. మనకి గ్యాసోలినుకు బదు
 లుగా నీళ్లూ, తుపాకిమందుకు బదులుగా యిసకా,

మన ట్రెయిన్ లో వెళ్తురు. ముక్కెన్ సైన్యాలతో
చేరి, మన ఆఫీసర్లే మన్ని దగా చేసేరు...

ఈలా చెప్పుతూ, ఆతడు మా దగ్గర సెలవు
తీసుకుని పట్టణం వైపుకి పోయేడు. పెడదయైన ఆతని
పీపును చూస్తూనేవున్నాము. అంతలోనే సిపాయీల
గుంపులో కనుమరుగై పోయేడు. భయంకరమూ,
నిరర్థకమూ, సంస్కర్తమూ ఐన యీ జనసమూహాలు
గోలచేస్తూ, ఇటూ అటూ పరుగెత్తుతూంటే, నిశ్చేష్టు
లమై, 'లో-యాంక్' నగరాన్ని చూస్తూ, నిలబడి
పోయేను.

జూన్ 2, 1927, లో-యాన్,

హోనాన్ రాష్ట్రం, చీనా.

ధర్మసందేహం.

పచ్చటి నురగలు గొక్కుతూ బురదనీరు నం
కరగా వున్న గట్ల మధ్యనుంచి వేగంగా ప్రవహించి
పోతూంది. చివరికి లాపతూ వుట్టున్న ఆకాశం
తెల్లటి మేఘమాలినీళ్లతో చాందినీ దింపేసింది. నది
సామనునా వున్న రేవులో పత్తి బేర్చుకు దింపుతూ,
పంపలు పోతూన్నాయి.

రోడ్డు బురదగా వుంది. బండిగాళ్ళలో నీళ్ళులి
లిచి చెదిరి నడిచేవాళ్ళ బట్టల్ని పాడుచేస్తూన్నాయి.
అర్ధనగ్నులై వున్న కూలీలు వీపుల మీద ప్రత్తి బే
ళ్ళు మోస్తూ, సగం క్రుంగి శల్యాకృతులతో, వరు
సలుగా నడిచి పోతూన్నారు. వీళ్ళలో సమానంగా
పడవ కళాసులు, పత్తి బేళ్ళు మోస్తూ, ఊతగా,

యీల పాటలు పాడుతున్నారు.

“ఓ- హో- హో! ఏ- హే- హే!”

ఈ- హీ- హీ!

బేళ్లు నెత్తి కెత్తుకుని, ‘వార్డు’ మీదగా మోసుకొచ్చి రోడ్డు చివర వున్న ఫ్యాక్టరీలో పడేస్తున్నారు. ఎర్రటి యిటికలతో కట్టిన యీ ఫ్యాక్టరీ, వెద్ద భూతంలాగ కనిపిస్తూంది. పైన చారల జండా ఒకటి నల్లటి పొగ మధ్య మెల్లిగా ఎగురుతూంది. చిన్న చిన్న పిల్లలు వీపుల మీద వెదురుబుట్టలు వేలాడేసుకుని రోడ్డు మీద పడివున్న దూదిపింజల్ని ఏరుతూన్నారు. పాపం! ఆ ఫ్యాక్టరీ ఆకలి తీర్చడానికి, అమాయికులయిన పిల్లలు యెంతమంది పనిచేసినా చాలిమి ఎక్కడండి? మధ్యాహ్నం కావచ్చింది. ఎండ నిప్పులు చెరుగుతూంది. పనులు చేసి చేసి, అలసిపోయిన పడవ కళాసులు, రోడ్డు ప్రక్కల్ని చెట్లక్రింద కూల పడ్డారు. పడవారు గంటల నుంచి పని చేస్తూన్నారేమో, వాళ్ళ శరీరాలు చెమటతో తడిసి, ముద్ద అయిపోయేయి. చెమటతో తడిసివున్న

బనియనులు తీసి, పిండుకుంటూ, ఫ్యాక్టరీ గేటులోకి ఒకటే ప్రవాహంగా పోతూన్న ప్రత్తి బేళ్ళ వైపు వెర్రిచూపులు చూస్తూన్నారు. కంగం అంతా కేకలూ, మూలుగులూ, ఒకదబ్బలూ. విధివిరామం లేకుండా ఒకటే పాట పాడుతూ, పసుపుల కన్నా అధమంగా శ్రమపడుతూన్న కూలీల అవస్థలు చూడ్డానికి, వినడానికి, బాధ కలిగిస్తూన్నాయి.

“ఓహోహో! ఏహేహే! ఆహోహో!! ఈహీహీ!!!”

కోడ్డుకు రెండు ప్రక్కలూ, నుట్టితో కట్టిన చిన్న చిన్న గుడిసెలు వందలకొలదీ, కిక్కిరిసి వున్నాయి. ఈ మురికి కూపాలే కూలీలకు మేడలూ, మిడ్డెలూను. ఒక్కొక్క గుడిసెలో మూడు నాలుగు కుటుంబాలు కాలక్షేపం చేస్తూంటాయి. తూర్పు వర్షాలు కురిసే రోజుల్లో యీ గుడిసెలన్నీ తడిసి, నాని, కూలిపోయి, మొలగోతు సీళ్ళలో వుండాయి. వరదల రోజుల్లో ఎన్నో గుడిసెలు ఆనవాలు కూడా లేకుండా కొట్టుకుపోతాయి. వరదలు కొంచెం తగ్గగానే మోకాల్గోతు డిబ్బిలో మళ్ళీ కూలీల కుటుం

బాలన్నీ ఆనవాలై నా కనిపించకుండా, చిందరవంద
 రగావున్న యీ చెమ్మగుడిసెలోకి చేరుకుంటాయి.
 పాపం! రోజుకు రెండుపూట్లా పట్టెడన్నమైనా లేని
 కుటుంబాలు, ఇవన్నీ. ఆకలితో యేడ్చి యేడ్చి, పొ
 ట్టలుబ్బి, సొమ్మసిల్లిపోయి పడివున్న పిల్లలకు రోజు
 కు ఒక్కసారి ఇంత గంజి కాచిపోవడమే గగనం.
 లోతుకు పోయిన కళ్ళూ, నాగి పోయిన నడుమూ,
 కృంగి కృశించిన శరీరాలూ, బట్టతలలూ,- వాళ్ళూ,
 ముసలమ్మలను చూసినవాళ్ళకి మృత్యుదేవత వెక్కి
 రిస్తూన్నట్లే తోస్తుంది. ఈ కుటుంబాలకన్నిటికీ ఏటి
 పొడుగునా ఏదో ఒకటే అన్నాధరువు. గీటుమంపల
 తోనో, కేబేజీతోనో, చేసిన పులుసూ, వరి అన్నం;
 దేవతాప్రీతికై కాకితపు వత్తు లెన్ని వెలిగించి పెడు
 తున్నా, ఆ దేవతకు పాపం, యీ నిరుపేద కష్టజీవు
 లలో ఒక్కరి మీదా అనుగ్రహం కలిగినట్టే కనిపిం
 చదు. కూలీల పేటలోని వీధులన్నీ సన్నంగానూ,
 నంకర టింకరగానూ వున్నాయి. ఎక్కడ చూసినా
 పేడతోటీ, చెత్తతోటీ, నానా అసహ్యంగానూ వు

స్నాయి. బక్కచిక్కిన పిల్లలు నగ్నరూపాలతో బురదవీధుల్లోనూ, వెంటకుప్పల మీదా, అడుక్కుంటూ గంతులేస్తూన్నారు. వీధుల్లో పాడేసిన ఆహారపదార్థాల్ని కుక్కలతో పోట్లాడి, లాక్కుని తింటూండే వీళ్ళకు రోజులు అదోలా గడిచిపోతూనేవుంటాయి. అడపా దడపా ఎవరై నా కొత్త వాళ్ళు రోడ్డు మీద పోతుంటే, వాళ్ళ వెనక పడి దీనగా యేసుస్తూ, కానీ, ఏగాణీ, అడుక్కుంటూంటారు. పాంథుల వెంట వీళ్ళు గుంపులు గుంపులుగా వచ్చి,-

“టా - జన్, కై - పో! టా - జన్, కై - పో!”

[బాబయ్యా! ఇప్పించండి!] అనో, లేక “టూ - ఆ, టూ - ఏ” అనీ ముష్టి పాటనో పాడుతూ, చుట్టూ తూరు. అబ్బా! హృదయం అంటూ వూతే కరిగి, నీరై పోవలసిన ఘట్టాలివి. కాని స్వార్థపరత్వం, మన సమాజంలో మానవత్వాన్నే రూపుమాపినప్పుడు?

కూలీల గుడిసెల్ని తాసుకునేవూది, జపాన్

వాళ్ళ బట్టలమీల్లు. కూలీల గుడిసెల్లోనుంచి వచ్చే

పిల్లల యేవ్వూ, మిల్లులోకి ప్రతి బేళ్లు మోసే కళా

నులు వేసే “ఏలేసా-బేలేసా” అనే కేకలూ మధ్య గా కలుసుకుని, వింతశ్రుతిలో పడుతున్నాయి.

ఈ ఆలాపన ఛాన్సర్ గోడల్లోంచి ప్రతిధ్వనిస్తోంది. విల్లులోపల దారపుకడుళ్ళు ‘బజ్’ మని ధ్వనిస్తూ తిరుగుతున్నాయి. చక్రాల మీద బెల్లులు “ఛస్” మంటూ, అతివేగంగా తిరుగుతున్నాయి. ఈలలు వేస్తూ, ఆవిరి యింజన్లు “బస్” మంటున్నాయి. ఛాన్సర్ గోడలోనుంచి ఈ శబ్దాలూ, బయట నుంచి ఆ శబ్దాలూ కలిసి శ్రుతి మించి రాగానపడుతున్నాయి. కూలీల శాశ్వతబానిసత్వం, దుర్భిదా నిద్యం, యంత్రాల బ్రహ్మాండశక్తి, వెట్టుబడిదారుల అత్యాశా,- పీటిని గురించే ఆ రాగం ఆలాపింపబడిందా! అనేటట్లు మాకు లోచింది.

బట్టలవిల్లుకు సమీపంలోనే వున్న వార్డు మీద కూర్చుని రేవునావ కోసం యెదురుచూస్తూన్నాము. రేవుదాటితే యూరోపియన్ల మకాములున్నాయి. ట్రై- హో-సిన్, మా దగ్గర కూర్చుని పూర్వవృత్తాంతాన్ని యేకరువు చెబుతున్నాడు.

మా వెనకనుంచి కూలీపేటలోని రణగుణ
ధ్వనీ, ముందునుంచి ఫ్యాక్టరీ హోరూ సమ్మేళనమై
తైన్సి - హోరా - సిన్ నిష్కపట గాధకు శ్రుతి వే
స్తూన్నాయి.

“... .. నాస్వగ్గామ ఇక్కడికి నాల్గువం
దల “లీ”లు దూరంలో వుంది. నదిమీద యెగువగా
పోవాలి. మాప్రాంతాల్లో నీటిసదుపాయా లంతగా
లేకపోవడంవల్ల వరిపంట బాగా పండదు. పూచాన్,
మాంఘే నగరాల్లో పెద్దపెద్ద మిల్లులూ, ఫ్యాక్టరీలూ
బయలుదేరడంతోనే మా ప్రాంతాలలోని రైతులం
తా ప్రతిపంటనే వేయసాగేరు. నా చిన్నతనంతోనే
మా వూరంతా ప్రత్తిచేలతో నిండిపోయి వుండేది.
ఆకురాతే కాలంలో ప్రత్తికాయలు పక్వమై, విడిపో
యి, తెల్లటి దూది పైకివచ్చినప్పుడు ఎక్కడా ఆకు
లేనా కనుపించేవికావు. చేలన్నీ తెల్లగా పిండి ఆర
బోసినట్టుగా వుండేవి.

మా గ్రామపెద్ద తైన్సి. మావూళ్ళో భూమి చాలమ
ట్టుకు ఆతనిదే. ఆతని దగ్గరబంధువులవే మిగిలినకొద్ది

భూములు కూడా. టైన్ ఎప్పుడూ రాజధానీ నగరం లోనే వుంటాడు. అక్కడి వెద్దవెద్దవర కులలో అతడొకడు. భూములన్నీ రైతులకు అమర్చుకొని, ఆతడు పట్టణంలో వ్యాపారం చేసుకుంటూండేవాడు.

నాచిన్నతనంలో నేనూ, అమ్మకూడా మా మేనమామగారింట్లో వుండేవాళ్ళము. ఆతడి పొలాల్లోనే చాకిరీ చేస్తూంటే, మాకు ఆతడే కూడు గుడ్డలిచ్చి పోషిస్తుండేవాడు. మా నాయన పడవ కళాసుగా వుండేవాడు. నదిపొడుగునా వర్తకుల ప్రతి బేళ్ళూ, యితర సరుకులూ వేసుకొని ఒక వూరు నుంచి నురో వూరికి తిరుగుతుండేవాడు. ఎల్లాగైనా కొంచెం డబ్బు కూడబెట్టుకొని రెండేకగాల నేల సంపాదించుకుని, స్వంతగుడిసె కట్టుకొని, కుటుంబంతో అక్కడస్థిరపడదామని నాతండ్రి దివాన్స్ ప్నాలు కంటూండేవాడు. కానీ, దురదృష్టవేషత మమ్మల్ని యెప్పుడూ వెంటాడిస్తూనే వుండేది. అతనికి పని దొరక్క పోవడమో, మా కొంపాగోడీ పరశు రామప్రీతి అవడమో, పత్తి బేళ్ళు మోసేటప్పుడు

కాలు బెణికి, కదల్లేక మూడు నాలుగు నెలలు మూల పడుండడమో, ఏదో ఒకటి సంభవిస్తూనే వుండేది.

నాకు పదిహేనేళ్ళు వచ్చేసరికి మా కుటుంబానికి పెద్ద దెబ్బతగిలింది. ఆరోజుల్లో కలరా వ్యాధి వ్యాపించి, దేశంతంతా పురుగునాకేసింది. మా అమ్మను కూడా కలరా పొట్టని బెట్టుకుంది. నాకింకా యీడురాని కారణంచేత అంతగా పనిపాటలు చేయలేనని, మా మామ నన్ను పోషించడానికి అంగీకరించలేను. ఇంక చేసేదేమీ లేక మా నాన్న నన్ను తీసుకుని పట్టణానికివచ్చేడు.

ఇదుగో! యీ వార్షు మీదే మేము పడవ దిగేము. ఎనిమిదేళ్ళు కావచ్చిందప్పుడే. మాప్రాంతాల వాళ్ళెందరో బట్టలమిల్లులో పనిచేస్తున్నారు. వాళ్ళ ద్వారా నాకుకూడా మిల్లులో పని సంపాదించాలని మాతండ్రి యత్నించేడు. అదుగో, ఆ కనిపించే హోటల్లోనే మా బంధువు లండరికీ అప్పుడు చిన్న విందు చేసేడు, నాన్న. మా బంధువులందరినీ పిలిచేడు. ఒక గొక్కరే వచ్చి చేరినతర్వాత విందు ప్రారంభమైనది,

గ్లాసు మీద గ్లాసు, ధాన్యపు సారాయి అతిధుల కడుపుల్లోకి ఖాళీ ఐపోయింది. ఇరవయ్యోకప్పు ఖాళీ అయేటప్పటికి నాలదృష్టం నిర్ణయించబడిపోయింది. మాయింటి పేరిటివాడే, టైస్ - టా - చో అనే మూరబంధువు ఇక్కడి ఫ్యాక్టరీలో మెకానిక్ గా పని చేస్తూ న్నాడు. ఆతడు నన్ను తనక్రింద అసిస్టెంటుగా తీసుకుంటానన్నాడు.

ఇదిజరిగిన కొద్దిరోజులలోనే మా తండ్రి పడవమీద నదిలో యెగువకు సరుకు తీసుకు వెళ్ళిపోయాడు. వెళ్ళేముందు నాకు బుద్ధులు చెప్పి మరీ వదిలేడు. టైస్ - టా - చో మాటవింటూ, జాగ్రత్తగా వుండమనీ, కష్టపడి పని నేర్చుకొమ్మనీ, ఎవరితోనూ పోట్లాటలు పెట్టుకోవద్దనీ, యికా ఎన్నో నీతులు చెప్పి మా కులపెద్ద 'టైస్' దగ్గరకు తీసుకు వెళ్ళేడు. ఆతడు ధనవంతుడు, వర్తకుడు. మమ్మల్ని చూడ్డానికి తీరుబడే లేకపోయిందాతనికి. మా కాతని దర్శనం దొరకక పోయినా, నాన్న కొంత డబ్బు మూటగట్టి, కులపెద్దల స్మారకార్థంగా కట్టుతూన్న దేవాల

యానికై సమర్పించి లేచివచ్చేడు. “కలిపోసినా ఉట్టి
వంకే చూసేడ” న్నట్లుగా ‘త్సై’ మాకు దర్శనమేనా
ఇన్వకపోయినా, ఏదైనా ఆపత్సమయంలో ఆతడిద
ర్శనం చేసి, సహాయం కోరమని మా నాన్న చెప్పే
డు. “త్సై, మన కులవెద్ద; రక్షకుడు; ఆపత్సమయా
లలో ఆతడే మనకు దిక్కు,” అంటూ మా నాన్న,
నన్ను వదలలేక వదలి వెళ్ళిపోయేడు.

మా తండ్రి పూర్వకాలపు మనిషి. కుటుంబ
బాంధవ్యము లతిపవిత్రములనీ, వీటిని జాగ్రత్తగా
కాపాడుకుంటూ వుండాలనీ నమ్ముకూ, నన్నుకూడా
పూర్వ సాంప్రదాయాల్లో విశ్వాసంగల వాణ్ణిగా
చేయాలని తాపత్రయపడే వాడు. ఇక్కడ పట్టణం
లో మా ప్రాంతీయుల సంఘం ఒకటుంది. అందులో
పలుకుబడి గల వెద్దల ప్రాపకం సంపాదిస్తే, యింకెం
దుకూ భయపడవలసిన పనిలేదని మా తండ్రి నాకె
ప్పుడూ హితవు చెపుతూండేవాడు.

అదే మా తండ్రిని నేను కడపటిసారి చూడ
డం. నదిమీద తరచుగా ప్రమాదాలు తటస్థిస్తూనే

వుంటవి. అదే మా తండ్రిని మింగివేసింది. ఒకనాటి రాత్రి కటికి చీకట్లో, విదేశీయుల నౌక ఒకటి మా తండ్రి వాళ్ళున్న పడవను డీకొని ముంచేసింది. పడవ కళాసులలో కేవలం ఒక్కడు మాత్రమే బ్రతికేడు. పడవ దెబ్బ తిసగానే, పడవ మీది వాళ్ళంతా ఢంకాలు మోగించి, తారాజువ్వల్ని వదిలి, ఎన్నో పాట్లు పడ్డారుట. కానీ యీ అపాయచిహ్నాల్ని లక్ష్యపెట్టకుండా ఆ విదేశీయుల నౌక వెళ్ళిపోయింది. పడవలో వాళ్ళకు సహాయం చేసేవాళ్ళెవరూ లేక పోయేరుట. వాళ్ళ శవాలుకూడ గొరకలేను. అంతు చేత మృతసంస్కారాలు కూడా చేయడానికి వీలు లేక పోయింది. మా తండ్రి సమాధి మీద గుప్పెడు మన్ను వేసి, ఋణం తీర్చుకోజాలక పోయేను! ఈ కఠోరవిశాలప్రపంచంలో యేకాకిగా మిగిలిపోయేను. నా రెక్కలే నాకు ఆధారం.

ఫ్యాక్టరీలో మెకానిక్కు 'టైస్' క్రింద నేను పని నేర్చుకుంటూ వుండిపోయేను. ఇంజనులు తుడవడం, నూనె పోయడం, నా పనులు. సాయంత్రం 6

గంటలు లగాయితు ఉడయం 6 గంటావరకూ మా
 వంతు. అప్పటికి పగటి జట్టువాళ్ళు వస్తూండే వాళ్ళు.
 ఇంజన్ గది వేడిగాను, ఉక్కగాను ఉండేది. కానీ ఆ
 పరిస్థితులకు క్రమంగా అలవాటు పడిపోయేను. నా
 తెలివి తేటలకీ, నేర్పుకీ, టైన్-టా-చో చాలా సా
 తోషించేవాడు. ప్రతీవిషయంలోనూ ఆతనికి సహా
 యంగా వుంటూండేవాడిని. ఆతనికే గాక మా యిం
 జన్ గది చూడ్డానికి తరచుగా వచ్చే జపాన్ ఓవర్
 సీయర్ కు కూడా అభిమాన సాత్రుడ నయేను, కొద్ది
 రోజులలోనే.

టైన్ - టా - చో ధర్మమాయని, నేను మంచి
 పనిలోనే పడ్డానని గ్రహించుకున్నాను. ప్రతి బాగు
 చేసే పనిలోనూ, స్పిన్నింగు శాఖలోను, వీవింగ్
 [నేతపని] శాఖలోనూ పనిచేసే కుర్రాళ్ళనీ, ఆడ
 పిల్లల్నీ బట్టిచూస్తే నా పని చాలా మెరుగు. నాకు
 వచ్చే జీతమంతా నా తిండికీ, బట్టలకీ తీసుకుంటూండే
 వాడు, టైన్ టా-చో. అసలు నాకు జీత మొత్తో కూ
 డా తెలియదు. కాని, కొద్ది రోజుల్లోనే మెకానిక్ గా

తరిఫీదుపొంది, రోజు కొక డాలరుజీతం తీసుకుంటూ,
మెకానిక్స్ ట్రేడ్ యూనియన్ లో సభ్యుణ్ణివుతాన
ని, అందరూ అంటూండే వాళ్ళు.

కాలక్రమేణా నేను మెకానిక్ సవుతాను. ఈ
వ్రాహత్యో నాలో కొంచెం గర్వం కలిగింది కూలీలం
దర్శి కొంచెం చిన్న చూపు చూడ నారంభించేను.
సామాన్య కూలీలకు దూరంగా వుండడం, మేస్త్రీలు,
ఫోర్మన్ లూ, జపాన్ ఓవర్ సీయర్లు, వీళ్ళతో క
లసి వుంటూండడం, కూడా ప్రారంభమయింది.

ఫ్యాక్టరీలో నేను చేరి ఒకసంవత్సరం కావ
చ్చింది, అప్పటికి. ఒకరోజున యిద్దరు నేతపనివాళ్ళు
మా యింజన్ హాలులోనికి ఏదో పనిమీద వచ్చేరు.
ఎల్లావచ్చిందో తెలియదుగాని వాళ్ళిద్దరికీ పేచీవచ్చి
పోట్లాటప్రారంభించేరు. టైస్-టా-చో, జపాన్
ఓవర్ సీయర్ ను తీసుకురమ్మని, నచ్చు పంపేడు.
నేను వెళ్ళి ఆఫీసు గదిలో వున్న ఓవర్ సీయర్ ను
మా సెక్షన్ కు వెంటబెట్టుకొని వచ్చేచు. పోట్లాడు
కుంటూన్న కార్మికుల్ని రెండు కొరడా దెబ్బలతో

విడదీసి, వాళ్ళిద్దరి నెంబరులూ, పేర్లూ పుస్తకములో రాసుకొంటూన్నాడు, జసాన్ వాడు. టైస్-టా-చో వాడి దగ్గరకు వెళ్ళి యేదో గుసగుసలాడేడు. దాంతో ఓవర్ సీయర్, మా దేశస్థుడి నెంబరు గీతపెట్టి, రెండో కూలీని బయటకు వెళ్ళిపొమ్మన్నాడు.

నాకు చాలా ఆశ్చర్యం వేసింది. ఈ పేచీని ప్రారంభించినవాడు మా దేశంవాడేనని నాకు బాగా తెలుసు. ఆ రెండో నేతపనివాడు పాపం, ఆమాయ కూడు! వయస్సు కూడా ఎంతో వుండదు. కానీ, పైకి నేనేమీ అనలేదు. పనిలోంచి తీసేసిన తర్వాత ఆతడింకేమీ పని దొరక్క యెంతో బాధ పడుతూండేవాడు. తెల్లవారేసరికి వాడు ఫ్యాక్టరీ గేటు దగ్గరకు రావడం, కాపలావాళ్ళు కర్రలతో, వానిని దూరంగా తరిమి కొట్టడం, యిది నిత్యకృత్యమై పోయింది. కొద్ది రోజుల్లోనే ఆతడు బక్కచిక్కిపోయేడు. ఆతని బట్టలు చిరిగి, పీలికలైపోయాయి. నిరుద్యోగు లందరితో బాటు ఆతడూ రాత్రిలన్నీ ఫ్యాక్టరీ గోడల ప్రక్కనే గడిపేవాడు. పాపం! ఆతన్ని చూసినప్పుడల్లా

నేనేదో అపరాధం చేసినట్లుగా నా అంతరాత్మ పీడించేది. అది శీతకాలం. ఓ గోజున రాత్రంతా పనిచేసి, ప్రాతఃకాలాన్నే బయటకు వస్తూన్నాము. ఫ్యాక్టరీగేటు ముందుగా వున్న చెట్టుకు వురిపోసుకుని, ఆయవకుడు చచ్చి వ్రేలాడుతూన్నాడు. ఆతని చావు నాకొక పెద్ద ఆఘాతంగా తగిలింది. నా చేసిన తప్పు తెలుసుకొని పశ్చాత్తాప పడేవాడినే; కాని యితర కూలీలంతా ఆతడి చావుకు నేనే కారణమని నన్ను నిందించుతూండడంతోటి, నాలో అహంభావం పెచ్చిపోయింది. నా పొరబాటు నే నొప్పుకోలేక పోయేను. కూలీలంతా నన్ను చూసి ఓవర్ సీయర్ కు పెంపుడు కుక్కననీ, యింకా నీచమైన పేరులుపెట్టి నన్ను వేళాకోళాలు ప్రారంభించేరు. దాంతో నేను కూలీలకు మరీ దూరంగా వుండడం ఆరంభించేను.

“ఈ విధంగా మూడేళ్ళు గడిచిపోయేయి. నా అప్రెంటిస్ పని యింఁచు వింఁచుగా పూర్తి కావచ్చింది. ఇంజన వ్యవహార మంతా అప్పుడప్పుడు నేనే స్వయంగా చూసుకుంటున్నాను. ఇంజన్ రూమ్ లో

ఓమూల టైస్-టా-చో కునికిపాట్లు పడుతూ-కూ
ర్చుండేవాడు. నేను యింజనులు నడుపుతూ వుండే
వాడిని. నా బంధువుడి సహాయం వల్లా, నా వినయ
విధేయతల వల్లా, కష్టపడి పనిచేసి, యీ విశాలప్ర
పంచంలో నాకు కూడా ఒకస్థానాన్ని నిర్మించుకునే
ఆవకాశాలు కలిగేయని తృప్తి పడేవాడిని. ఇంతలో
కే కథ అడ్డం తిరుగుతు-దని యెవ రూహించేరు? ఒక
విపరీత సంఘటన నా భావాల్ని అలవాట్లనీ కూడా
పూర్తిగా మార్చేసింది.

“ఆ సంవత్సరం అనావృష్టివల్ల పంటలు నాశ
నం ఐపోయాయి. అంతా కరువుగా వుంది. ధాన్యం
ధర పెరిగిపోయింది. రోజురోజుకూ ప్రత్తిధర మందం
ఐపోతూంది. ఎండరో రైతులూ, ఆడవాళ్ళూ, పిల్ల
లూ కూడా పనులు దొరక్క, తిండిలేక మలమలా
మాడిపోయి, పట్టణాలకు చేరుకున్నారు. ఓమిల్లు
లోనో, లేక ఫ్యాక్టరీలోనో, పనులు దొరుకుతాయని
పాపా,వాళ్ళ ఆశ! రాత్రిలంతా ఫ్యాక్టరీ గేట్లప్రక్క
గుంపులు గుంపులుగా, నిలుచునే గడిపే వాళ్ళు.

ఏదో నాలుగుడబ్బులు గడించుకొని, సంవత్సరాది నాటికి యేలాగై నా యీనాందార్లకి శిస్తులు చెల్లు పెడదామని వాళ్ళ ఉద్దేశ్యం. కాని, ప్రతిధర పడిపో వడం మూలాన మిల్లులో ఆదివరకున్న పనివాళ్ళనే తీసేస్తూన్నారు. ఆలాంటప్పుడు కొత్త పనులు యేలా దొరుకుతాయో చెప్పండి? ఎందరో కూలీలు బికా రీలూ, ముష్టివాళ్ళూ అయిపోతూన్నారు. జీతాలు తగ్గించేరు. ధాన్యం ధర పెరిగిపోయింది. కూలీల్లో అ సంతృప్తి, చిరాకూ పెచ్చు పెరిగి పోతూంది.

“పని చేస్తూండే వేళల్లో, అప్పుడప్పుడు నేను స్పిన్నింగుశాఖలోకి వెడుతూ వుండేవాడిని. పనికిరాని దారపుచిక్కు తెచ్చుకుని, యింజనులు తుడుచుకు నేందుకు వుపయోగించే వాళ్ళు. ఆ రోజున తెల్లవార వస్తూంది. మా పనులు కట్టపెట్టే వేళ కావచ్చింది. ఆ సమయంలో నేను స్పిన్నింగు డిపార్టుమెంటులోకి ఏదో పని మీద వెళ్ళేను. ఎలక్ట్రిక్ దీపాలు కూడా మబ్బుగా వెలుగుతున్నాయి. ప్రతిలోంచి యెగిరే దుమ్ము, ధూళి, అంతా గాలిలో వ్యాపించడం చేత

మరింత మసకగా వుంది. ఆ హాలులో చెమట వాసన భరించడానికి శక్యం గాకుండా వుంది.

“ఈ సెక్షనులో పనిచేసే వాళ్ళందరూ,—
చిన్నపిల్లలూ, ఆడాళ్ళూ, మగవాళ్ళూ, ఒక్కక్క
మిషన్ ముందు వాళ్ళవాళ్ళ యెత్తులకు సరిపడేలా
అమర్చిన కదుళ్ళ దగ్గర నిలుచుని పనిచేస్తూన్నారు.
దారాలు తెగిపోయినప్పుడల్లా వాటిని జాగ్రత్తగా
పట్టుకొని, ముడిపెట్టడం, వాళ్ళు చేయవలసిన పని.
సమాత్రమూ, అజాగ్రత్తగా వుండడానికి లేదు. మెషీ
నులన్నీ విసుగూ విరామం లేకుండా గిరుస తిరు
గుతూ, మురికిగావున్న దూదినంతా యేకి, సన్నటి
యేకుగా తయారు చేస్తూన్నాయి. మెషినులక్రిందా,
మూలల్లోనూ, ప్రిత్తి గుట్టలమీదా ఎందరో పసి పిల్ల
లు ఆడుకుంటూ, పాకుతూ, నిద్రపోతూ, వున్నారు.
మంచంటిపిల్లలు, వెదురుపేళ్ళ బుట్టలలో పడి నిద్ర
పోతూన్నారు. ప్రతి వయసునుంచి పొడిదగ్గు వినిపి
స్తూంది. వసారాల్లోంచి కుర్రాళ్ళు యిటూఆటూ దా
రపుకదుళ్ళుంచిన తట్టలు భారంగా మోస్తూ నడుస్తు

న్నారు. పిల్లలూ, ఆడవాళ్ళూ పన్నెండు గంటలు విరామం లేకుండా పని చేయడంవల్ల ప్రాణాలు చాలా చ్చి, పీనుగుల్లా అయిపోయి, బూడిదకొట్టు కొనిన మొహాలతో వున్నారు. మెషీన్ ల హారు, కదుళ్ల బజ్ బజ్ శబ్దాలూ, ఉక్కగాను, మసగగాను వున్న ఆ హాలులోని దుర్వాసన, -యివన్నీ నరాలన్ని క్రుంగతీసేస్తూంటే, వాళ్ళు తూలిపోన్నారు.

మెషీన్ లమధ్య నుండే సన్నని యిరుకు త్రోవమ్మటే పోతూన్నా. సన్నటి కొరడా చేతితో పట్టుకొని నా కెదురుగా జపాన్ ఓవర్ సీయర్ వస్తూ కనిపించేడు. ఓ చోట ఆగి, తెల్లగా పాలిపోయి వున్న పదేళ్ళ కుర్రాడిని పరీక్షగా చూస్తూన్నాడు, వాడు. పిల్లవాడు నిద్రను ఆపుకోలేక, తెగిన దారాల్ని అతుకుపెట్టక జోగిపోతూన్నాడు. నేనూ వెళ్ళి ప్రక్కనే నిలచున్నాను. ఓవర్ సీయర్ కొరడా గాలిలో పైకి లేచింది. నాకళ్ళు చీకట్లు క్రమ్మినాయి. ఛళ్ళుమని దెబ్బవినిపించింది. ఆ కుర్రాడు కెవ్వన కేకపెట్టి క్రిందపడిపోయేడు. వానికేకతో హలంతా మారుమో

గింది. కూలీలందరూ; కంగారుగా తొందరపడుతూ,
మా దగ్గర కొచ్చి మూగిపోయేరు.

“ఆ కుర్రాడు నేలమీద బోరగిలీ పడిపో
యి వున్నాడు. మొహం చేతులతో కప్పకున్నాడు.
ఒక కూలీ, వాడిని పయికి లేవతీసి కూర్చోపెట్టేడు.
ఒక స్త్రీ ముందుకు వచ్చి పిల్లవాడి మొహం మీద
కారే నెత్తురు బట్టకొంగుతో తుడిచింది. అబ్బా! ఆ
దృశ్యం చూడలేక పోయేము.

“పిల్లవాడికి వంటిమీద స్మారకంలేదు. చచ్చి
పోయినట్లుగా కొయ్యబారి పడివున్నాడు.

“ఆడకూలీలంతా రోషంతో జపాన్ వాడి
మీదికి విరుచుకుపడ్డారు. వాడు పారిపోడానికి యెం
తోప్రయత్నంచేసేడు. కాని మీదపడి కొరడా లాగే
శారు, వాళ్ళు. వాడూ పరుగు లంకించు కున్నాడు.
నూలు కదుళ్ళు, పింగాణీ పాత్రలూ పుగ్గుకొని కొ
డుతూ తరుముకు పోతున్నారు, ఆడకూలీలు. జపాన్
వాడు పరుగెత్తుతూనే రివాల్వరు తీసి గుంపుమీదికి
కాల్చేడు. హాలులో ఆడవాళ్ళూ, పిల్లలూ,— అం

దరూ పనులు మానేసి మధ్యకు పోగయ్యేరు. చాలా మంది ఆడకూలీలు, యితర డిపార్టుమెంటుల్లోకి పరుగెత్తుతూ పోయారు.

“పని మానేయండి! వెంటనే మానేయాలి”

“ఇదంతా చూసేక నాకు ఉద్రేకంతో ఒళ్ళు తెలియలేదు. ఇంజన్ హాలులోకి పరుగెత్తు కుంటూ పోయేను. టైస్- టా- చో యింజన్ దగ్గర నిలుచుని వున్నాడు. ఆతడ్ని ప్రక్కకు గెంటేసి, ‘ఆలారమ్ విజిల్’ మరనులాగేస్తూ, కాపర్ లివర్స్ వదలిపెట్టి యింజన్ లను ఆపేసేను. ట్రాన్స్ మిషన్ బెల్టులూ, మెషీన్లూ క్రమంగా వేగం తగ్గి తిరుగుతూ, పట పట కొట్టుకుని ఆగిపోతున్నాయి. టైస్- టా- చో మొట్ట మొదట్లో నిశ్చేష్టుడై, విస్తుబోయి చూస్తూ, నిల్చుని పోయేడు. గుడ్లు మిణకరించి వెర్రివాడిలాగ నా కేసి చూసి చూసి తటాలున స్మారకంలోకి వచ్చేడు. నా దగ్గరకొచ్చి జబ్బపట్టుకొని యింజన్ దగ్గర నుంచి లాగటం ప్రారంభించేడు. నేనువానితో పెను గులాడడంతో, టైస్- టా- చో తటాలున నా కంఠం

పట్టుకుని నొక్కడం ఆరంభించేడు. ఉక్కిరి బిక్కిరై పోతూనే నేను మోకాలులో వాడినొక్కలో ఒక్క పోటు పొడిచి క్రిందికితోస్తూ, వాడిచేతులు విడిపించేసుకున్నాను. కొంచెంసర్దుకుని మళ్ళీ నా మీదికి విరుచుకుపడ్డాడు. ఆక్షణంలోనే యింజన్ దగ్గరగా వున్న యెత్తుపీటను పైకెత్తి నా బలంకొద్దీ వాడి నెత్తిమీద విసిరికొట్టేను. టైన్- టా- చో, వెనక్కితూలుతూపోయి, ఓ ప్రక్కగావున్న బొగ్గుల గుట్ట మీద స్పృతితప్పి చాపచుట్టుగా పడిపోయేడు.

“సరిగా ఆ సమయంలోనే నా వెనకవైపు నుంచి ఎవరో కాని కేకేసేరు. “సెభాస్, మంచిపని చేసేవోయ్, కామ్రేడ్!”

“నేనూ వెనకతిరిగి చూసేసరికి, పగటిపూట పనిచేసే యింజనీయర్ కనిపించేడు. మమ్మల్ని ఆతడు “రిలీవు” చేయడానికి వచ్చి జపాన్ ఓవర్ సీయరుతో టి పోట్లాట, టైన్- టా- చో ను నేను పడగొట్టడమూ, చూసివుంటాడు.

“ఇంజనీర్ గబగబా వచ్చి, నన్ను దరగ్గకు

తీసుకుని, ఎంతో అభినందించేడు. తన అసిస్టెంటును
 కేకలువేసి పిలిచి, ఫ్యాక్టరీ ముంగిట్లోకి పరుగెత్తుకు
 పోయేడు. నేనూ అతడి వెనకే పరుగెత్తుకు పోయేను.
 అప్పటికప్పుడే చాలమంది కూలీలూ, ఆడవాళ్ళూ,
 పిల్లలూ పనులు కట్టివెట్టి, అక్కడికి చేరేరు. పిల్లలు
 ఒకటే యేడుపు. తల్లుల్ని అంటివెట్టుకుని పసిబిడ్డలు
 ఒకటే గోల చేస్తూన్నారు. ఎక్కడ చూసినా జపా
 నువాళ్ళని తిట్టేవాళ్ళే. మొగాళ్ళంతా ఒకరితో ఒక
 రు గుసగుసలాడుతూ ఉద్రేకంతో తిరుగుతున్నారు.
 పగటిపూట రావలసిన కూలీలంతా అప్పటికే వచ్చి
 పడ్డారు. పనులు దొరకక తిరుగుతూన్న రైతులూ,
 కళాసులూ మాత్రో చేరిపోయేరు. వాకిట్లో ఒకటే
 జనసమూహం. ఇసక వేసినా రాలకుండా పోగయేరు.

“పగటి యింజనీయర్ “పాంగ్” గుంపులో
 నుంచి దారిచేసుకుంటూ జనంమధ్యకు వెళ్ళి అక్కడ
 వున్న పత్తి బేలు మీదకు యెక్కి ఉపన్యాసం ప్రారం
 భించేడు. జపాన్ ఓవర్ సీర్ల అక్రమ పశుప్రవర్తనను
 గూర్చి, అనూనుష పద్ధతుల మీద కూలీలచేత బండ

చాకిరీ చేయించడాన్ని గూర్చి, పన్నెండు గంటలు చెమటోడ్చి పనిచేసినా కడుపు నింపుకోలేని కార్మికుల దురవస్థల్ని గూర్చి, మనస్సులు కరిగేలా చెప్పేడు. కార్మికుల కోరికల్ని గురించి ఆలోచించి, ఒక స్టేటుమెంటు తయారు చేయాలనీ, మన కోరికలు తీర్చేవరకూ ఒక్క కూలీకూడా వెనుకంజ వేయకుండా పోరాడాలనీ, హెచ్చరించేడు.

“మీటింగు మాంచి వేడిమీద వుంది. ఆలాంటి సమయంలో నూటయేభై మంది జపాన్ నావికులు ఫ్యాక్టరీ ఆవరణలోకి చొరుచుకుంటూ వచ్చి పడ్డారు. ఫ్యాక్టరీ అధికారులు వాళ్ళని పిలిపించేరు. వాళ్ళూ వచ్చి గేటు తలుపులు మూసివేసి నాలుగువయిపులా కాపలా దార్లను నిలువబెట్టేరు. ఆఫీసరు ముందుకు వచ్చి కూలీలందరినీ అక్కడినుంచి వెళ్ళిపోమ్మనీ, యెవరి పనులలో వాళ్ళు వుండాలనీ ఆజ్ఞ యిచ్చేడు.

“ఇంజనీర్ ‘పాంగ్’ కూలీలవైపు తిరిగి “మీ మీ స్థలాలకు వెళ్ళండి. ఎవరూ పనులు ప్రారంభించవద్దు. మీరు ఎన్నుకున్న ప్రతినిధుల దగ్గరనుంచి

కిబురు వచ్చేదాకా పని ముట్టుకోకండి” అన్నాడు.

“గుంపుతా చెదిరి, ఎవరి స్థానాలకు వాళ్ళు వెళ్ళిపోతూన్నారు. నేనూ యింజన్ రూముకు వెళ్ళి పోయేను.

“మరికొంచెం సేపటిలోనే, ఫ్యాక్టరీలోనుంచి కూలీలనందర్నీ వెళ్ళగొట్టనునీ, ప్రతీవాడినెంబర్నీ లాక్కోమనీ, ఆఫీసరు నావికులకు ఆజ్ఞలిచ్చేడు. ఒక హాలు తర్వాత యింకో హాలు చొప్పున వాళ్ళు ఖాళీ చేయ నారంభించేరు. ఏదో అపాయం జరుగుతుం దని గ్రహించి ఆడకూలీలు పారిపోవాలని యత్నిం చేరు కాని అన్ని ద్వారాలవద్దా కాపలా వుంది.

“నావికులు ఓవర్ సీయర్లను వెంటబెట్టుకొని కార్మికుల్ని గుంపులుగుంపులుగా వసారాల్లోకి లా క్కొచ్చి రబ్బరు కర్రలతో చావమోది, ఆవరణలో నికీ, అక్కడినుంచి గేటువెలుపలకూ, తరుమ నారం భించేరు. కొద్దిసేపట్లో ఫ్యాక్టరీ ఆవరణలో చాలా మంది కార్మికులు పోగుపడ్డారు. ఫ్యాక్టరీ గేటు దగ్గర కాపలావున్న నావికులు వెంటనే తుపాకులు

బారుచేసి ఒక శాండు గాలీలోకి, రెండోది కాడ్డి కుల మీదికి వదిలేరు. నిలుచున్న పళంగా ముగ్గురు కూలీలు చచ్చేరు. ఆరుగురు గాయపడ్డారు.

కూలీలో భయం పుట్టింది. ఫ్యాక్టరీలోనుంచి ఆడకూలీలూ, పిల్లలూ గుంపులుగుంపులుగా పరుగెత్తుకుంటూ త్రోసుకొచ్చేసేరు. గేటు తెరుచుకుని, ఏలాగయినా బయటపడి ప్రాణాలు దక్కించుకుందామని వాళ్ళ ఆతురత. నావికులు వాళ్ళమీదకు దుమికి సన్నీలతో పొడిచీ, తుపాకీ మడనులతో చావమోదీ, లాఠీలతో బాదీ, తరుమ నారంభించేరు. జపాన్ ఓవర్ సీయర్లు గేటుమూసేయాలని, ప్రియ త్నించేరు. కాని మేము యెల్లాగో వాళ్ళను త్రోసుకుంటూ, గేటు బారుగా తెరిచేసేము. జనం అంతా రోడ్డుమీదకు విరుచుకు పడ్డారు. జపాన్ నావికులు మళ్ళీ వెనుకనుంచి తుపాకులు కాల్చేరు. ఇంకో కొందరికి గాయాలు తగిలేయి.

“ఈవిధంగా ప్రారంభమైంది, మా మొదటి

సమ్మి.....

చిన్న పడవ ఆవలి గట్టునుండి మమ్మల్ని సమీపిస్తూంది. టైస్- హూ- సిన్ తన కథను నిలిపేడు.

“మనం పట్టణంలోకి పోవడానికి రేవునావ వచ్చింది. కాని యింకా పావుగంట ఆలస్యము వుంటుంది. రాత్రి వంతు ఓవర్ స్టీర్లను తీసుకొచ్చింది, యీ పడవ. పగటివంతు వాళ్ళు దీనిమీదే వెడతారు. వాళ్ళు వచ్చేవరకూ పడవ ఆగుతుంది.”

“అదీ బాగానే వుంది. సమ్మెకథ యింకా పూర్తి కాలేదు, కాదా?” అన్నాను నేను.

“సమ్మెనుగురించేనా? ఇంకెంతోలేదు. అయి పో వచ్చింది. సమ్మె చాల రోజులు జరిగింది. అంత కాలము సమ్మె జరగడం, కార్మికులు అంత పట్టుదలతో పోట్లాడడం, అదే మొదలు. చివరకు ఆకలి మంటలే మమ్మల్ని ఫ్యాక్టరీ యజమానుల దగ్గరకు తరిమినాయి. అందరికీ సమ్మె ముగింపు చెయ్యాలనే వుంది. జపాన్ ఫ్యాక్టరీ అధికారులు మా కోరికలు వేటికీ అంగీకరించనే లేదు. కళ్ళు పోయిన ఆ పిల్ల

వాడికి మాత్రం నూరు డాలర్లు పరిహారం యివ్వడానికి సమ్మతించేరు. అట్టి సమయంలో మా అందరికీ, ఒక్కపుపాయం తోచింది. మా బంధువు పున్నాడే టైస్, ఆతడి సహాయం కోరుదామని నిశ్చయించుకున్నాము.

మా ప్రాంతాల వాళ్ళూ, మా బంధువులూ చాలామంది బట్టలమిల్లులో పని చేస్తూన్నారని చెప్పేను, కాదా? టైస్, మా కులవెద్ద. అంతేగాక వయోధికుడూ, పట్టణంలో ఎంతో పలుకుబడి కలవాడూ కూడాను. ఎంతో ధనవంతుడు. అంచేతనే అందరిచేతా గౌరవించ బడుతూంటాడు. పట్టణంలో కల్లా యితడే వెద్దవర్తకుడు. 'జాతీయావమానదినం' (Day of Shame) నాడు జపాన్ వస్తుబహిష్కరణ తీవ్రంగా కొనసాగించ బడినపుడు, యీతడు జాతీయోద్యమానికి ఎంతో ధనసహాయం చేయడమే కాకుండా స్వయంగా సలహాలిస్తూ పుద్యమంలో పాల్గొన్నాడు. అంచేత, మా కేమైనా సహాయము చేయకపోడని మాకు తోచింది.

“కూలీల తరఫున అయిదుగురిని ప్రతినిధులుగా యెన్నుకున్నాము. అందులో నేనొకణ్ణి. నాకప్పటికి వందొమ్మిదేళ్ళు వయస్సు. సమ్మెలో నా ప్రవర్తన చూసిన తర్వాత కూలీలకు నా యందుండే భావం మార్పు చెందినదనుకుంటా! మేము అయిదుగురం, ట్రైన్ వద్దకు రాయబారం వెళ్ళేము.

“మొదటినుంచీ యీ రాయబారానికి యింజనీర్ ‘పాంగ్’ విముఖుడుగానే వున్నాడు. దీనివల్ల; ప్రయోజన మేమీ వుండదని అతడి వాదం. పాంగ్ మా కులంనాడు కాదు. మా ప్రాంతీయుడూ కాదు. ఎక్కడో దూరాన్నుంచి వచ్చి పనిచేస్తూన్నాడు. అంచేత అతనికి ట్రైన్ ని గురించి తెలియదు. మేము పెళ్ళడానికే నిశ్చయించుకొన్నాము. ట్రైన్ మమ్మల్ని తన యింటి ముందరి ఉద్యానవనములో కలుసుకున్నాడు. అతడు మల్బరీ చెట్టు క్రింద కూర్చుని, హుక్కా పీలుస్తూ, ఫౌంటెన్ యొక్క శోభచూచి ఆనందించేసమయంలోనే మేము వెళ్ళేము. కన్స్ట్రక్షన్ మల్బరీ చెట్టు క్రిందనే జన్మించేడు, తెలుసా.

మాలో పెద్దవాడు మా కష్టాలను చెప్పు
తూంటే సావధానంగా, బహు జాగ్రత్తగా వింటూ
కూర్చున్నాడు, టైస్. మా కష్టాలంటే ఆతని బంధు
వుల, స్వజాతీయుల కష్టాలే....

“మా సంపాదనంతా పోగుచేస్తే రోజుకు
రెండుశేర్ల నూకలు కూడా రావడంలేదు. మేము
మా స్వగ్రామాలకు పోవాలనే కోరుతున్నాము.
ఈ సావత్తెరము వర్షాలు లేవు. అక్కడివాళ్ళే తిం
డిలేక, పనులులేక అల్లాడుతున్నారు. జపాన్ పెట్టు
బడిదార్లతో మేము చేస్తూన్న పోరాటంలో నీవు
మా కేదయినా సహాయం చేయాలి. కులపెద్దవనీ,
మనీ వాళ్ళందరిలోకీ అనుభవనీయుడవనీ తలచి, మే
ము నీ దగ్గరకొచ్చి సహాయాన్ని అర్థిచేము. నీవూ
పెద్దవరై కుడవు. జపాన్ వాళ్ళు మన దేశాన్నీ, మన
ధనాన్నీ, ప్రజల్నీ యెల్లా దోచుకుంటున్నారో,
నీకు తెలియదూ? నీవు మన జాతివాళ్ళను అభిమా
నించవూ? ఈ జపానీయులు మన చైనీయుల్ని ఏలా
నాశనం చేస్తూన్నదీ, నీకే తెలుసును.”

అని మా రాయబారం పూర్తి చేసేము.

‘మిష్టర్ టైస్’ వెంటనే యేమీ సమాధానము యివ్వలేదు. చాలాసేపు ఆలోచించేడు. అతడు మాట్లాడ నారంభించినపుడు, మాకేదో దారిచూపి తీరుతాడని, మా కందరికీ ఆశ కలిగింది.

“కొంతసేపయిన తర్వాత టైస్ మాట్లాడడం ఆరంభించేడు. “చాప్లింగ్ - టీ యోగిపుంగవుని కథ విన్నారు కదూ? అతడు ఒకరోజున నిద్రలో తాను సీతాకోకచిలుకగా అయినట్టు కల గన్నాడు. పువ్వుల మీద యెగురుతున్నట్లు, తాను చాప్లింగ్ - టీ కానట్లు భావం కలిగింది. మెలకున వచ్చిన తర్వాత అతనికి పెద్ద సందేహం కలిగింది. చాప్లింగ్ - టీ యే నిద్రలో తాను సీతాకోకచిలుక అయినట్లుగా కలగ న్నాడా? లేక సీతాకోకచిలుకే నిద్రలో చాప్లింగ్ - టీ అయినట్లు కలగన్నదా? లేకపోతే చాప్లింగ్ - టీ యే సీతాకోకచిలుకా? - లేక రెండూ కూడా ఒకే పదార్థముయొక్క వివిధావస్థా భేదములా?”

“నిజం చెప్పాలంటే నేను యిప్పుడు చాప్లింగ్

టీ అవస్థలోనే పడ్డాను. చెనాదేశీయుణ్ణి, వర కుణ్ణి, అవడంవలన నేను మీకు సహాయం చేయవలసిందే నని ఒప్పుకోవాలి. ఈదృష్ట్యా, మన యిద్దరిప్రయోజనాలు విరుద్ధములు గావు. కాని అష్టవశాత్తు నేను భూస్వామిని; వెట్టుబడి దారుడను; కంప్రెహెన్సర్ ను; [విదేశీ వెట్టుబడిదార్లకు, చీనాప్రజలకు మధ్య దళారీగా పనిచేసే వర కుడు] అందువల్ల నేను మిమ్మల్ని ముందుగా, మూడు ప్రశ్నలడుగుతాను. నాటికి సమాధానం చెపితే తర్వాత, నేనొక నిర్ణయానికి రాగలుగుతాను.

“ఒకటి:- ప్రత్తిమార్కెటులో ధరలు యింకా పడిపోయి ప్రజల్లో ఆందోళన యింకా వెచ్చుపెరుగుతే, నా భూమిలో ప్రత్తిసాగుచేసే రైతులదగ్గరనుంచి శిస్తు వసూలు చేయనా? వద్దా?

రెండోది:- నా పడవల మీదా, సరుకు కొట్లలోను, పనిచేసే కూలీల విషయం ఏమిటి? వాళ్ళు తమ ప్రస్తుతావస్థలో తృప్తిపడి పూరుకుంటారా?

మూడోది:- నాకు జపాన్ వాళ్ళ దగ్గరనుం

చి వస్తూన్న ప్రతి ఆర్డు పోకుండా వుంటాయా?
నాకు కలిగే నష్టానికి బాధ్యు లెవరు?

అదీగాక కూలీల్లో యీ గందరగోళం పెచ్చు
పెరిగిపోతే, జపాన్ పెట్టుబడిదార్లు ఒక్కళ్ళు మా
త్రమే నష్టపడుతారనీ, మేము, చైనా భూస్వాము
లం, వర్తకులం, నష్టపడమనీ హామీ యేముంది?
మావల్ల బ్రతుకుతూన్న రైతులూ, కూలీలు కూడా
మాకు తగిలేదెబ్బ వల్ల నష్టం పొందుతారు కదా?
అందు చేత, కన్సూమర్స్ యన్ చెప్పినట్లుగా “తండ్రి
తండ్రిగా వుండాలంటే కొడుకు కొడుకుగానే వుండి
పోవాలి.” ఈ వచనాన్ని మనం మరచి పోకుండా
వుండడం వివేకిం. ఇంతే నేను చెప్పేది.”

ఈ మాటలు విని, తాను సీతాకొకచిలుకో,
“చ్యాంగ్ - ట్లీ” యో నిశ్చయించుకో జాలకుండా
వున్న టైన్ దగ్గర సెలవు తీసుకుని వెళ్ళిపోయేము.

తరువాత కొద్దిరోజులకే మేము, మా పను
లలోకి వెళ్ళవలసివచ్చింది. కాని, ఏదెల్లా వున్నా,
సమ్మె జరిగిన తర్వాత మేము మునుపటి కూలీలము

గాము. ఇంజనీయర్ పాంగ్ మాకు క్రొత్త పాటలు నేర్పుతున్నాడు. బిచ్చగాళ్ళూ, కళాసులూ పాడుకొనే పాతపాటలకు బదులుగా, యివే పాడుతున్నారు, వాళ్ళూ.”

ఇలా చెప్పి ముగించి టైప్- హోమ్- సిన్ చె నాభాషలో “ఇంటర్-నేషనల్” పాడి వినిపించేడు. వీపులమీది ప్రత్తి బేళ్ళ క్రింద క్రూగి నడుస్తూ పడవ కళాసులు విధి విరామం లేకుండా, ఫ్యాక్టరీ లోకి పోతూనే వున్నారు. వాళ్ళ మూలుగులు, యింటర్-నేషనల్ కి ‘లయ’ వేస్తూ న్నాయి.

ఓ హోమ్ హోమ్! ఏ హే హే!

ఆ హో లీ! ఆ హే హే!

రైతుల తిరుగుబాటు

జర్మనుల చుట్టూ, రష్యనుల సిగరెట్టూ, ఇంగ్లీషువాళ్ళ వైపు, కూడా కాల్చుకుంటూనే ఏపై నైనా చేసుకోవచ్చును; మోటారు నడుపుకోవచ్చు; చెక్కులమీద సంతకాలు పెట్టవచ్చును; చెప్పులు కుట్టుకోవచ్చు; చేను కోసుకోవచ్చు; ఓడల్లోకి బాద్మి ఎగుమతి చేయవచ్చు. కాని, చైనీయుల పొగగొట్టం మాత్రం ఆలాంటిదికాదు. నేను మొట్టమొదటి సారి దాన్ని ఒక పెద్ద భాస్వామి యింట్లోని, ఓ పెద్దగది లో చూసేను. ఆతడి వంశనామం "లో". అది కాలుస్తూన్నంత సేపూ ఒక చేతితో గొట్టాన్ని పట్టుకునే వుండాలి. ఒక్క పీల్చుకు సరిపడే పొగాకు మాత్రం అందులో పెట్టి, కాల్చి, మళ్ళీ పెడుతూనే వుండాలి.

పొగపీలుస్తూ వున్నంత సేపూ, పొగాకు పెట్టినప్పుడల్లా, పుల్లతో వెలిగిస్తూనే వుండాలి. టక్కి వాళ్ళ 'నార్గిలా' కూడా యిల్లాంటిదే. పొగ, గొట్టము ద్వారా సీశ్యోనూంచి 'బుడబుడ' మని వస్తూంటుంది. ఈ పరికరంలో ముఖ్యమైనది, ఒకలోహపు కూజా. దానిమీద మంచి పనితనంగా 'గండ భేరుండము' బంగారు నీటితో చిత్రించబడివుంది. 'భూస్వామి' యొక్క ధనం వినియోగపడే మార్గాలలో యిల్లాంటివే ముఖ్యమైనవి. ఇవి కనిపెట్టిన వాళ్ళు సోమరి పోతు తనానికీ, వృధా కాలయాపనకీ కూడా దీన్ని చిహ్నంగా చేసివుండాలి. ఇది ఉపయోగించే వాళ్ళకి పొగ త్రాగడమే ఒక గొప్ప రాచకార్యం! వాళ్ళకి యింతకంటే మరేమీ పనేవుండదు!

ఆ భవంతి ప్రస్తుతం ఖాళీగానే వుంది. నేను చూసిన వస్తువుల్లో చాలచిత్రములైతేవి, ఎన్నో వున్నాయి. వాట్లనిగురించిన వివరాలు తెలుసుకోడాని కెంతో కుశూహలమయింది. అరగజం పొడుగున వున్న దుతపుబెత్తం ఒకటి; దానికి ఒకవైపు, చెయ్యి.

లాచెక్కబడివుంది. వీపుగోక్కునేటందుకు యిది ఒక సాధనం! జానెడుపొడుగు పుల్ల ఒకటి; బిరుసు వెంట్రుకలతో ఒకప్రక్క చిన్నబుడిపిలా కట్టివుంది. యిది చెవుల్లో గులివి తీసుకునేటందుకుట! ఈగల్పి చంపేటందుకు గుర్రపు వెంట్రుకలతో కట్టిన కుంచ ఒకటి; చీడీ, చప్పుమా లేకుండా, యీ సాధనవిశేషం తోటి యీగల్పి యిట్టే చంపవచ్చును,

‘లో’ యిగ్గట్లో, నేను చూసినవి, యికా యీలాంటి పనిముట్లు యెన్నో వున్నాయి. రోజు రోజంతా సోమరిగా కూర్చుని, కాలం గడిపే వాడికి యివన్నీ అత్యంతావసరము లైనవే. బియ్యపు సారా త్రాగడానికి రంగురంగుల పింగాణీగాత్రలూ, మొఖమల్ సంచుల్లో కట్టివున్న “క్వె-ట్టి” [అన్నముతినే పుల్లలు]; “మహ్-జంగ్” [పాచికలపెట్టి] ఒకటి; ఇవన్నీకూడా అక్కడేచూసేను. ప్రతిరాత్రీ భూస్వామి యిల్లంతా పాచికలు ఆడే వాళ్ళ గోలతో ప్రతిధ్వని స్తూండేదని అందరూ చెప్పేరు.

తనభూముల్ని కొలుకిచ్చి, కాలుమీద కాలు

వేసుకుని కూర్చునే భూస్వామికి కాక మరెవరికి ఈ పనిముట్లు కావాలి? తన భూమినంతనూ ఖండఖండాలుగా విభజించి, రెండువందలు పైగా రైతులకు మక్తాలకు యిచ్చి, తన కోటలో కాలు మీద కావేసుకుని 'షహ్ జాన్' అడుతూ కూర్చుంటాడు. అతని దినచర్యలలో, హుక్కాపీల్చడమూ, దంతపుచ్చేత్తిలో వీపు గోక్కోడమూ, ఈగల్పి చంపడమూ, - యివే మహత్కార్యాలు. కోట చుట్టూ వెద్ద యెత్తయిన గోడ; బ్రహ్మాండమయిన బురుజులు; నడిమధ్యగా ఆకాశాన్నంటే చతురశ్రగోపురము. జూన్, అక్టోబరు నెలలలో, రెండుపాటలూ ఫలించిన రోజులలో రైతులంతా వెద్దవెద్ద అల్లిక గంపలతో ధాన్యము పట్టించుకుని, గుంపులు గుంపులుగా కోటలోకి వచ్చి, ప్రాంగణంలోని, వెద్ద వెద్ద సిమెంటుగాదులలో పోసి పోతూంటే, గోపురమీది గదిలో కూర్చుని, కిక్కిరిస్తూ ఉండి పీళ్ళను చూస్తూంటాడు. భూస్వామి 'లో'కి యింకో ఆఫీ వ్యాఫీ లేనేలేదు.

రైతులు ఎండా వానా అనక, మోకాల్లోతు

బురదలోనూ, ముళ్ళలోనూ, పగలల్లా నడువంచి కష్టపడతారు. నారుపోసి, ఊడ్చి, కలుపుతీసి, కోసి, నూర్చి, - బంగారం లాంటి ధాన్యము తెచ్చి, పండిన పంటలో సగం పయిగా భూస్వామియింట్లో పోసి, వెళ్ళిపోతారు. భూస్వామి హుక్కాపీలుస్తూ, దంత పుచ్చేతిలో పిపుగోక్కుంటూ, 'మహా-జంగ్' రాత్రీ పగలూ అనకుండా ఆడుతూ వుంటాడు; మేడ మీది కిటికీలోనుంచి అదేపనిగా చూస్తూనే వుంటాడు. ఈ విధంగా పనులూ, వందలూ, వేలూ సంవత్సరాలు గడిచిపోయింది. "లో" కుటుంబీకులు తరతరాలుగా, కొంచె మించుమించుగా యీ విధమయిన దినచర్యలతోనే కాలక్షేపంచేస్తూ, అదే కిటికీలో నుంచి శూన్యదృష్టులతో లోకాన్ని చూస్తూనే గడిపేసేరు.

సోమరిపోతుగా కూర్చునేవాడికి రోజులో యిరవైనాలుగు గంటలూ యేలా జరిగిపోతాయో? నని, భూస్వామి 'లో' ను ప్రశ్నించుదామని ఎంతో కుతూహలం కలిగింది. అతణ్ణి యీ లాంటి బాతాఖానీలోకి దింపడం, ఎంతో వినోదకరంగా వుండితీరుతుం

దనే నా సమ్మకము. కాని యీ విషయంలో నాకు ఆశాభంగము కలిగింది. మన దురదృష్ట వశాత్తూ, భూస్వామి ప్రస్తుతం గ్రామంలో వుండడం లేదు. “జిల్లా రైతుసంఘం” అతనికోటనూ, భవనాన్నీ స్వాధీన పరచుకున్న రోజున ఎక్కడికి పరాచీ అయి నాడో యెవరికీ తెలియదు. అందుచేత యీ ప్రశ్న నే అక్కడున్న వాళ్ళ నడిగేను.

మేము యినపగేటు తలుపులు తెరుచుతుని, కోటదాటి బైటకు వెళుతున్నాము. మేమంటే, - నేనూ, నాతోవున్న ఇన్ - లీ - సాన్. చెనీయులకు సర్వసాధారణ మయిన నీలిరంగు చొక్కా తొడుక్కొని, దానిమీద ‘రైతుసంఘము’ యొక్క ‘బాడ్జీ’ తగిలించుకుని, సగర్వంగానడుస్తూ, ఇన్ - లీ - సాన్, భూస్వామి పూర్వగాధను చెపుతూన్నాడు.

రోడ్డుకు రెండుప్రక్కలా వరిచేలే. చేలల్లోని తేటనీటిలో వినీలాకాశం ప్రతిఫలిస్తూంది. పచ్చనివరి మొక్కలు వరుసలు దీరి సిపాయీల్లాగ నిలుచుని, గాలికి యిటు అటు వూగుతూన్నాయి. కచుచూపు

మేర, ఎక్కడచూసినా వరిచేలే, పచ్చటి తివాసీపరిని
 నట్లుగా, కన్నులపాడుగ చేస్తున్నాయి. చిన్న చిన్న
 కాలువలు మర్మర ధ్వనులతో మెల్లగా ప్రవహించి
 పోతున్నాయి. సూర్యకాంతిలో మిరుస్తూన్న సమా
 ధిరాళ్ళు రోడ్డుకు రెండుప్రక్కలా నిలబడి, మానవు
 నికి నిత్యమూ మృత్యుదేవత సన్నిహితమై పుండని
 జ్ఞాపకం చేస్తూన్నాయా! అనిపిస్తున్నాయి. రంగుల
 సీతాకోకచిలుకలు గోవగా యెరుగుతూన్న వరిమొ
 క్కులమీద వాల్మీకి, ఎగురుతూ, యింద్రధనుస్సు
 గంగుల్ని స్ఫురింప జేస్తున్నాయి. గండు చీరండల
 యీలలతో చెవులు గింగురు మంటూన్నాయి. ప్రకృ
 తి అంతా బహు రమణీయంగానూ, హృదయాహ్లా
 దకరంగానూ వుంది.

ప్రకృతికే మరింత సౌందర్యాన్ని గూర్చవల
 సిన మానవునిస్థితి, ఎక్కడా హృదయ విదారకంగానే
 వుంటూంది, ప్రస్తుత సమాజములో. చీనాలో యిది
 మరింత విస్పష్టంగా కనుపిస్తుంది. మోక్కాల్లోతు బుర
 డలోనూ, నీళ్ళలోనూ, కూలీలు, వంచిన నడుం ఎత్త

కుండా వరినారు ఊడుస్తూన్నారు. నెత్తి మీద తుంగ
టోపీ, ఒక చిన్న యిజారు, - యివే వాళ్ళ దుస్తులు.
ఎడకు యెడీ, వానకి తడసీ పనిచేయడం వలన వాళ్ళ
పచ్చటి శరీరాలు కమిలిపోయి, నల్లపడ్డాయి. మేము
వాళ్ళని దాటి పోతుంటే, తలయినా ఎత్తి చూడకుం
డానే వాళ్ళు తమపనులలో ములిగివున్నారు.

“ఊరు యింకా అయిదు ‘లీ’ ల దూరము
వుంది. ఈ లోగా ‘లో’ ఆఖరిదశను గురించి చెప్పు
కుంటూ పోవచ్చు,” నన్నాడు, ఇన్ లీ - సాన్.

“అది పన్నెండో నెల. సంవత్సరాది సమీపి
స్తూంది. పన్నుల వసూళ్ళు, భూస్వామి మక్తాలు చె
ల్లించడం, అప్పులకాతాలు పరిష్కారం చేసుకోడం,
యివన్నీ అప్పుడే జరుగుతూంటాయి. వర్తకులంతా
ఎప్పు చర్మాలు మొదలయినవి పోగుచేసుకుని, రయి
తుల దగ్గర ధాన్యము, అపరాలు వగైరాలు కొను
క్కుని పట్టణాలకు పోతున్నారు. అక్కడ వీట్ల నన్ని
టిసీ విక్రయించి, కిరసనాయిలూ, కిరాణా సరుకులు,
యింకా పల్లెటూరి వాళ్ళకు అవసరమైనవి యెన్నో

కొనుక్కు-ని, సంవత్సరాదినాటికి తమ గామాలకు చేరుకుంటారు. రయితులు, మట్టి పాత్రలను చేసి, మెరుగు పెడుతూ, తీరిక లేకుండావున్నాడు. రయితు స్త్రీలందరూ రాట్నాల దగ్గర నూలు వడుకుతూ తొందరగా వున్నారు. చిన్న చిన్న పిల్లలు వీధుల్లో, రోడ్లమీదా తిరుగుతూ, పొయిలోకి చితుకులూ, ఎరువుకు వేడా యేరుతున్నారు. వసంతకాలపు వ్యవసాయపు పనులింకా అప్పటికి ఆరంభం కావు. పండుగుల ముందర గామాలన్నీ సందడిగానూ, ప్రశాంతంగానూ వున్నాయి.

“ఒక రోజున ఉదయాన్నే సాయుధమైన పదిమంది ‘మిన్ టాంగ్’ సిపాయీలు జట్టుగా, రైతులందరి యిళ్ళకూ తిరుగుతూన్నారు. మా వూళ్ళో ‘స్వా-టిన్’ అంటూ ఒక రయితు వున్నాడు. అతడు కొంతకాలము పట్టణములో బాణా సంచా వర్తకుడిదగ్గర పనిచేసి, అప్పుడికి మావూరు తిరిగి వచ్చి వ్యవసాయం చేస్తూన్నాడు. అతడికి లోకానుభవం చాలా వుంది. భూస్వామి ‘లో’ దగ్గరే పది ‘మూ’

ల భూమి కొలుతీసుకుని సాగు చేస్తూన్నాడు. అక్కడికే రయితులంతా గుమిగూడేరు. నేనూ వెళ్ళేను. 'మిన్-టాంగ్' సోల్జరు, యేమిస్తూన్న 'చో' ను యిట్లా నుంచి బైటకు లాక్కొచ్చేరు. అప్పటికే ఏదై అరవైమంది రయితులు సోగయేరు. స్యో-టిన్ మూడుకు వెళ్ళి 'సాగతి ఏమిటి?' అని 'చో' ను అడిగేడు.

"మిన్ టాంగ్ సోల్జరు, భూస్వామి దగ్గర నుంచి వచ్చి, పదిని కోసుకున్నందుకు పన్ను చెల్లించమని పీడిస్తూన్నారు. నాకు అసలు పందే లేదని మీరెరుగునరు కదా? నేను పన్ను ఎందుకు చెల్లించాలి చెప్పండి?" అని 'చో' వాపోయేడు.

"రైతులందరూ అతడికి పందేలేదని చెప్పేరు. కాని వినే దెవరు? సోల్జర్ నాయకుడు మండి పడుతూ, 'లో స్యాన్-షిన్ కి తన రైతులందరి పేర్లు జ్ఞాపకమా ఏమిటి? రైతుల్లో ఎవడికి పాదుందో, ఎవడికి కోడూందో తెలుసు కోవడమే అతనికి పనా ఏమిటి? పన్నులు వసూలు కావాలా? అక్కలేదా?"

అందుచేత భూస్వామి, రైతులందరి దగ్గరా పన్నులు వసూలు చేయడానికి ఆర్డరు యిచ్చేడు. ఎవడు చెల్లించకపోతే వాడిని ఎరస్టు చేయడానికి మీకు హుక్కు అయింది,' అన్నాడు.

“వెద్ద గోల బయలు దేరింది. రయితులంతా కేకలు ప్రారంభించేదు. సో టిన్ అందుకుని, ‘నేనూ పట్టణం పోయి వచ్చిన వాణ్ణే. నాకూ కూల్పు తెలుసును. పొదిని కోసినందుకు పన్ను, పందులున్న వాళ్ళ దగ్గరే వసూలుచేయాలి. ‘చో’ వద్ద ఆసలు పందే లేదు,’ అంటూ యెక్కుకొన్నాడు.

“యజమాని ‘లో’ పన్నులు వసూలు చేసే వాడు. ఆతనికి, నీ పాటి తెలియ దనుకున్నావా? బాగ్రత్త!” అంటూ, ‘మిన్ టాంగ్’ నాయకుడు, రైతుల్ని వెళ్ళిపోన్నుని గద్దించేడు. వాడిమాటలు ఎవరూ వినిపించుకోలేదు. ఏలాజరిగిందో జ్ఞాపకం లేదుగాని, ఓరయతు, సోల్దర నాయకుడి చొక్కా పట్టుకుని వెనక్కి లాగేడు. వాడేం చేసేడనుకున్నారు? మూడర్ టీసి, గుడివెట్టి కొట్టేడు. రైతుకు బాగా

గాయం తగిలింది. జనం అంతా తుపాకి కాల్పుతో బెదిరి, పరుగు లంకించుకున్నారు. సో టిన్, చో, యిగ్కో యిద్దర్ని, సోలరు అరెస్టు చేసేడు. వాళ్ళను సంకెళ్ళలో గ్రామం వెలుపలికి లాక్కుపోతూ, మేమందరం యిళ్లలోనుంచి చూస్తూనే వున్నాము. భూస్వామి కోటలో కొద్దిరోజులు వాళ్ళ నలుగుర్ని నిర్బంధంలో వుంచి, తర్వాత పట్టణానికి లాక్కుపోయేడు. పీళ్లు గ్రామంలో శాంతికి భంగం కలిగిస్తూ న్నారనీ, పన్నులు చెల్లించకుండా రయితుల్ని పురి గొల్పుతున్నారనీ, భూస్వామి రిపోర్టు చేసేడని మా కందరికీ పదిహేనురోజుల్లో తెలిసిపోయింది. అక్కడ చావదెబ్బలు తిని, తిరిగివచ్చిన 'సో- టిన్' మూలం యదంతా చెప్పేడు. వాళ్ళ విచారణ జరిగేటప్పుడు, జిల్లా రయితు సామంతులైతూ పక్షాన్ని వాదించి, విడిపించివేడటం. కాని విచారణ జరిగిన 'యూమెన్' [కచేరి] గుమ్మదాటి బయటికి వచ్చేసరికి "లో" తా లూకు మిన్ టూగ్ సోలరు, మా వాళ్ళని పట్టుకుని తుపాకి మడనులతో చావబాది వదిలివెట్టేరు. చో,

యింకో రయితు కూడా ఆదెబ్బలకు చచ్చిపోయేరు.

“కాని పట్టణానుంచి ఊరికే దెబ్బలు మాత్రమే
మేలిని రా లేదు. “టోయిస్టు యోగులిచ్చే దివ్యమైన
“జెచ్ వాన్” మాత్రం కంటెనూ మన కెంతో మేలు
కలిగించే వస్తువు నొక దాన్ని తెచ్చేను,” అంటూ,
స్టో - టెన్ రయితుసంఘం వాళ్ళ కరపత్రము ఒకటి
చూపించేడు.

“మేము దరం కొంతసామ్మ చందా చేసేము.
లియాన్ - టీ హోటలులో కూర్చుని, వేయించిన
చిక్కుడు గింజలూ, బటానీల పులుసూ, సారా తె
ప్పించుకుని, వింగుచేసుకుంటూ, ఆలోచనలు సాగిం
చేస్తూ. రాత్రి ఎంతో పొద్దుపోయి వరకూ అక్కడే
కూర్చుని, మా కష్ట నిష్ఠురాలిని గురించి చర్చించుకు
న్నాము. ఇంతకీ పర్యవసానం యేమిటంటే, ఆ శీతా
కాలంలోనే, పండుల్ని కోసుకున్నందుకు చెల్లించవ
లసిన పన్నులో ఒక్క కానీకూడా భూస్వామికి చెల్లిం
చలేదు. భూస్వామి కీయవలసిన అప్పులమీద వడ్డీలు
కూడా చాలా మంది రయితులు చెల్లించలేదు.

మా పూళ్లో రైతుసమూహం కూడా ఏర్పాటు చేసుకున్నాము. ఈ విధంగా పని ప్రారంభమైంది. ఇంతలోకే వసంతకాలం సమీపించింది. రైతులు తెల్లవారగట్టే లేచి, నాగళ్ళు బుజాన పెట్టుకుని, పొలాలు దున్నుకునే టండుకు పోతున్నారు. మోకాళ్ళోతు నీళ్ళో, కర్రనాగళ్ళతో నున్ని, దమ్ముచేసుకుంటూ ఆరంభించేము. సూర్యోదయము మొదలు సూర్యాస్తమయం వరకూ చెమటోడ్చి పని చేస్తూన్నారైతుల ముఖాల్లో ఉత్సాహమే కనిపించేది! భూస్వామికి, తమ కష్టార్జితంలో సగభాలు పెట్టి నక్కరలేకుండా చేసుకోగలమనే ధైర్యం మాలో ఆ యేసు నూతనచైతన్యం కలిగించింది. భాగ్యనూర్చి గ్రామంలో పట్టుకెళ్లి, భూస్వామి యిల్లంలోని సిమెంటు గాకులలో పోసి, తాము, వెళ్ళా బిడ్డలతో గంజినిళ్ళకై నా గతిలేకుండా, గుడిసెలలో కృగిపో నక్కరలేకుండా వుండొచ్చును! భాగ్యము పట్టడానికి తీసుకెళ్లి, అమ్మకుని, కిరసనాయిలు, ఉప్పు, కిరానాలు తెచ్చుకుని, సవత్సరం పొడుగునా ఆలు బిడ్డలతో

సుఖంగా తినగలమనే ఆశ కనిపించినప్పుడు వాళ్ళకు పట్ట పగ్గాలున్నాయా? దమ్ములు మాంచి వుత్సాహంగా చేసేము, అందరమూ.

“ఊ యొక్క మిన్ టౌంగ్ సోల్జర్లు మళ్ళీ శిస్తుల వసూళ్ళకు మా పూరి కొచ్చేరు. శిస్తులు చెల్లించక పోతే, రయితుల భూములన్నీ లాక్కొని, యొక్కొక్కళ్ళకు అమద్దు కుండారని తెలియడంతోనే గ్రామమంతా అట్టుడికి పోయింది. రయితులంతా సత్ర-దగ్గర పోగయ్యేరు. కోపంగానూ, ఉద్రేకంగానూ వున్నారందరూ. కానీ, మాకెవరికీ ముందు దారి తెలియదు. సో- టిన్ రాకపోతే ఎవరితిన్న వాళ్లు చప్పగా జారిపోయే వాళ్లే. సరిగ్గా సమయానికే అతడు పదిహేనునుండి రయితుల్ని వెంట బెట్టుకుని ప్రత్యక్షం అయ్యేడు. వాళ్ళందరి దగ్గరా తుపాకులున్నాయి; అందరూ సోల్జర్ లాగే అడుగులు వేస్తూ నడుస్తున్నారు. వాళ్ళని వీధులలో చూసేటప్పటికే, మాకెవరికీ వొళ్ళు తెలియలేదు.

“వాన్ -సుయ్! వాన్ సుయ్!” [వర్షిలుగాక!]

అంటూ, ఉత్సాహాద్రేకాలతో వాళ్ళకి స్వాగతం యిచ్చేము.

“ఆ తరువాత తెలిసింది. సోలరు రైతులయి డ్లకు వెళ్లి, ఘర్షణ పడేటప్పుడే, స్యో-టిన్, ఆతడి మనుష్యులూ వెళ్లి, ఒక్కొక్కడినే బెదిరించి, తుపాకులు లాగేసేరుట! ఎంత సాహసమో చూడండి! స్యోటిన్ సత్రందగ్గరేవున్న డిబ్బమీదనిల్చుని, రైతుల్ని హెచ్చరించడం ప్రారంభించేడు. వెంటనే ‘రైతు సైనిక దళం’ ఒక దాన్ని యేర్పాటు చేసుకుని, భూస్వామి పనిపడదామని చిన్న ఉపన్యాసం యిచ్చేడు. మా కందరికీ ఉద్రేకం పెచ్చుపెరిగి పోయింది. ఇదివరలో స్యోతో బాటుగా అరస్తు చేయబడి, పట్టణంలో చావడెబ్బలుతిన్న రైతో రైతుకూడా మాట్లాడేడు. తన దెబ్బలు చూపించి, రయితుల కష్ట నిష్ఠురాలు చెపుతూంటే, ఆతడి కళ్ళలో సీళ్ళు గిర్రునతిరిగేయి. అక్కడ చేరిన వాళ్ళలో కళ్ళనీళ్లు పెట్టనివాళ్లు లేరంటే నమ్మండి. తరువాత యింకా కొందరు మాట్లాడేరు. అక్కడ వున్న వాళ్ళలో భూస్వామివల్ల అప

కారం, అవమానం పొందనివా డొక్కడూ లేడు. తన ధరావతు సొమ్మపహరించి, భూమి మరొకడికి కౌలు కిచ్చేడని ఒకడు; అప్పుపెట్టి, తన గొడ్డూ, గోదా అమ్మించి, పాడుకొన్నాడని, మరొకడు; అనవసరంగా శిస్తు ఎక్కువ వసూలుచేసేడని, యింకోడు; యిల్లా అందరూ తామిదినరలో భూస్వామివల్ల పడ్డ బాములు ఏకరువు బెట్టేరు. ఓ రైతు దగ్గర్నుంచి ఆతడి స్వంత భూమిలో పండిన షశ్యలో సగంపైగా 'యీనాం' పేరు చెప్పి కాజేసేడుట, యజమాని 'లో'! మక్తాధాన్యం తూకంలోనూ, కొలతలోనూ రయితు లందరినీ దగా చేసినవాడే, భూస్వామి! రయితుల గోడుతో సభ అంతా మ్రోగిపోయింది.

“అంతలోకే ఓ ముసలమ్మ యేడుస్తూ వచ్చింది. భూస్వామి సోలజ్జు ఆమె భర్త నే యేడాదిక్రిందట పట్టణంలో కొట్టి, చంపేరు. తన బిడ్డలూ, తానూ కూడా తిండికైనా లేక మలమల మాడిపోతున్నామని చెప్పినపుడు అక్కడివాళ్ళందరికీ ఆవేశం కలిగింది. తన చిన్న పాదాలమీద అటూ యిటూ ఊగి

పోతూ, భూస్వామి మానవ భక్షకుడనీ, బందిపోటు దొంగనీ, తాచుపాములాంటి వాడనీ తిట్టి, శాపనారాలు పెట్టింది.

“సాయంకాలం అయింది. చీకటి కూడా పడు తుంది. అయినా ఒక్కరయితూకూడా అక్కడనుంచి కదలలేదు. చంద్రుడు పర్వతాల చాటునుండి పైకెక్కి వచ్చేడు. దూరంగా యెవరో యిద్దరు మా వైపుకే తొందరగా నస్తూన్నారని గుడ్డిగావున్న వెన్నెట్లో కనబడింది. కొద్దిసేపట్లోనే జల్లారెతుసంఘంవాళ్ళు పంపిన ప్రతినిధులిద్దరూ మా మీటింగు లోకి వచ్చేరు. చాల దూరాన్నుంచి నడిచిరానడం వల్ల వాళ్ళ పాదాలూ, బట్టలూ బూడిదకొట్టుకుని వున్నాయి. బట్టలు మాసిపోయేయి. ముఖాలు చెమటతో జిడ్డోడుతూ, అలసటను సూచిస్తూన్నాయి. భూస్వామి, గవర్నరుకు రిపోర్టు చేసేడని వాళ్ళు చెప్పేరు. గ్రామంలో రైతులు రహస్యసంఘంగా యేర్పడి, ప్రభుత్వం మీద తిరుగుబాటు చేయవని ప్రజల్ని పురిగొల్పుతున్నారనీ; పెద్దల సమాధిస్థలాల

నపవిత్ర) పరచీ, దేవతా విగ్రహాల్ని కాల్చి పారేసీ,
వయసువచ్చిన స్త్రీల నందర్నీ చంపివేసీ; యికా ఎ
న్నో ఘోర కార్యాలు చేస్తూన్నారనీ, భూస్వామి
రిపోర్టు చేసేడుట!

“గవర్నరు తన అంగరక్షక సైన్యాన్ని యిక్క
డకు పంప నిశ్చయించేడు. రెండురోజుల్లో వాళ్ళు
యిక్కడికి చేరుకుంటారు. మీరు ఆత్మరక్షణాప్రయ
త్నాలు చేసుకోండి,” అనివాళ్ళు రైతుల్ని హెచ్చ
రించేను.

“అక్కడ చేరినవాళ్ళలో ఒక్కడూ భయపడ
లేదు. అంతకుపూర్వం సోల్జర్లంటే గడగడ నణికిపో
యే రయితులు ధైర్యంతో చెలరేగి, భూస్వామినీ,
గవర్నరు ప్రభుత్వాన్నీ తిట్ట నారంభించేరు. అంతకు
మూడు నెలలక్రిందటే, సోల్జర్లు సో టిన్ ను తీసుకు
పోతూంటే పారిపోయేము. అప్పుడే గనక గవర్నరు
సైన్యం వస్తూందని వింటే దూడా దుడికీ కొండల్లోకి
కొట్టేసి, పెళ్ళాం బిడ్డలతో పర్వతాల్లోకే పారిపోయి
వుండే వాళ్ళం! అక్కడ చేరిన వాళ్ళలో పారిపోదా

నునే వాడొకడూ లేడు. అందరూ మండిపడి పోతూ
న్నవాళ్ళే. నిర్భయంగా మేమంతా పరిస్థితుల్ని యెరు
క్కొడానికి నిశ్చయించు కున్నాము. ఏమి చేయడం?
అనేది నిర్ధారణ కాకపోయినా, చెదిరి తలాఒక దిక్కు
కీ పారిపోకూడదని పత్తి ఒక్కడూ నిశ్చయించుకు
న్నాడు. జిల్లా రైతు సంఘం నుంచి వచ్చినవాళ్ళనీ,
మా గ్రామ పెద్దల్నీ సమావేశపరచి, స్యూటిన్ చేయ
వలసినపని నిర్ణయించేడు. నేనూ, జిల్లా సంఘ ప్రతిని
ధుల్లో ఒకడూ కలిసి అరవై 'లీ' లదూరంలో వున్న
పెద్దసంతకు వెళ్ళి, వీలైనంతమంది రైతుల్ని ప్రోగుచే
సుకుని, మావాళ్ళ సహాయానికి తీసుకురావాలని
నిర్ణయము. మేము సంతకుబోయి, మళ్ళీ రెండురోజు
లదాకా రాలేకపోయేము. నేను లేనప్పుడు జరిగినది
వింటునే నా గుండెలు బద్దలై పోయినాయి...."

అంటూ, ఇన్ లీ- సాన్ ఊరుకున్నాడు.

"తర్వాత యేంజరిగింది? అని ఆతురతతో అడి
గేను, నేను.

"ఆమరునాడే స్యూటిన్, రెండువందల మంది

రైతుల్ని చేర్చుకుని భూస్వామికోటను ముట్టడించేడు. తన మిన్ టాంగ్ సోల్దరు నలభై మందితోనూ భూస్వామి కోటలో దాక్కొని, కోటతలుపులు మూసేసేడు. ప్రజలు చాలామందివున్నా, వాళ్ళరగ్గర తుపాకులు పదిహేనే వున్నాయి. మిగిలిన వాళ్ళదయా కత్తులూ, కొడవళ్ళూ, గొడ్డళ్ళూ, బల్లెలూ, రాళ్ళూ, చేతికి దొరికి-దల్లా పట్టుకుని కోటమీద పడ్డారు. మిన్ టాంగ్ సోల్దరందరికీ తుపాకులున్నాయి. పైగా వాళ్ళు కోటగోడల్లో దాక్కున్నారు. రైతులు బహిరంగ ప్రదేశాల్లో వుండిపోయేరు. నిచ్చెనలు వేసుకుని కోటగోడ లెక్కడానికి యెన్నో ప్రయత్నాలు చేసేరుట. కాని, ప్రతీసార్ సోల్దరు తుపాకి గుండ్లతో ప్రజాసమూహాన్ని వెనక్కి తరిమేసేరు. మా వాళ్ళరగ్గర తోటాలుకూడా అయిపో వచ్చేయి. స్యోటిన్ కు ఆందోళన యెక్కువైంది. గవర్నరుపైన్యో వచ్చేలోగానే కోట స్వాధీనం చేసుకుని, మాటుగావుండి ఆత్మరక్షణ చేసుకోవచ్చునని ఆతడి ఉద్దేశ్యం. కాని, వ్యవధి తక్కువ. చాలామంది రైతులు చచ్చిపోయేరు

ఎందరికో గాయాలు తగిలేయి. కోట చెక్కు-చెద రకుండా అల్లాగే వుంది.

“ఆ పరిస్థితుల్లో స్యోటిన్ తెగించి, ప్రమాద కరమైన పనికి పూనుకున్నాడు. తాను బాణసంచా చేసేటప్పుడు తనవద్ద మిగిలిపోయివున్న మందు కొంత వూటే దాన్ని తెప్పించి, కోటగోడల్లో ఒక దానిక్రింద గోయి త్రొవ్వి మందు దట్టించేడు. పైనుంచి సోలరు తుపాకి గుండ వర్షం కురిపిస్తూన్నా స్యో-టిన్ వెచుక తీయక మందుకూరి, గని సిద్ధంచేసేడు. అతడు సంకేతం చేయగానే ఒక రైతు గనికి నిప్పుటింగ్ చేడు. మిగిలినవాళ్లు గని వేలగానే కోటమీద పడడానికి సిద్ధం గా వున్నారు. చెట్ల చాటున, గుట్టల మాటునా రైతులు పులుల్లాగ కామకొని వున్నారు. మందుగని ఎప్పుడు పేలుతుందా అని అందరిదృష్టి అక్కడే వుండ. స్యోటిన్, ఉద్రేకంతోనూ, ఉద్వేగంతోనూ గని అంటుకోడం చూస్తూ, ప్రక్కవాడి జబ్బు పట్టుకుని నలిపేస్తూన్నాడుట! ఒక్కడూ ఊపిరి కూడా పిడవడం లేదు! కొద్దిసేపట్లోనే మందుగని అంటుకుని, చెవులు

ఘడియలు పడేలాగ పెద్ద చప్పుడుతో పేలింది. పెద్ద పెద్ద రాళ్లుకూడా తుక్కు తుక్కుగా ఎగిరిపోయాయి. అంతటా దుమ్ము క్రస్సుకుంది. కాని, కోటతలుపులుమాత్రం విడిపోలేదు. స్యాటిన్ తెల్లబోయి, తటాలున మూర్ఛలో మునిగేడు. జరిగినదేమిటో రయితులకి అవగాహన కాలేదు. సంకేతం యియ్యకుండానే వాళ్ళు గనిపేలిన చోటనుంచి యెదిరించడానికి ముందుకురికేరు. సోలరు గుండవరం కురిపించి రయితుల్ని వెనక్కి తరిమికొట్టేరు. తరువాత రెండు గంటల్లోనే గవర్నరుపాపిన సైన్యం వచ్చి చేరింది. కోటతలుపులు తెరచుకుని, మిన్ టాంగ్ సోలరు బయటికి వచ్చి, వాళ్ళతో కలసేరు. ఆ రాత్రి తెల్లవారూ కాల్పులూ, దోపిడీ సాగింది. రైతుల్ని కాల్చి పారేసే; పశువుల్ని చంపే; యిళ్ళూ, గడ్డి వాములూ తగులబెట్టే; స్త్రీలను చెరచే; ఒక తుమిటి? సోలరు నా నాభీభత్సంచేసేరు.

“కాని, మిన్ టాంగ్ సోలరు అందరి కంటే ఎక్కువగా తమ క్రౌర్యాన్ని ప్రదర్శించేరు. తెల్లవార

గట్ల, సోటీస్, యాకోయిద్దు రైతులూ గ్రామం వెలుపల ఒక గుహలో దాగుకొని వుండగా పట్టుకుని గ్రామంలోకి లాక్కొచ్చేరు. దారిపొడుగునా సోల్లరు వాళ్ళు బావనూ, తమ్మనూ, కత్తులతో పోతున్నా, చేతనైనన్ని విధాల హింసిస్తూ లాక్కొచ్చేరు. సోటీస్ ఎడమ చేతిని రెక్క గూర్లోకి లాగేసేరు, ఆ కిరాతకులు. 'స్పెక్ - హ్యూస్' అలమలలోకి వీళ్ళు తీసుకు పోయి, బట్టలు విప్పేసి, చేతులూ, కాళ్ళూ, తాళ్ళతో కట్టేసేరు. శరీరాల మీద కిరస నాయిలు పోసి, నిప్పు ముట్టించి, సోల్లరు అరిచి చేరు. సగం కాలేటప్పటికి సోటీస్ ను కట్టిన తాళ్ళు తెగిపోయేయి. అతడు సగం ప్రాణాలతో మంటల్లో నుంచి బయటకు పరుగెత్తుకుని వచ్చి, - "నై నిక ప్రభుత్వం నాశన మైపోవాలి!" "జమీందారీ విధానం అంతం కావాలి!" అంటూ కేకలు వేసేడు!

"సోల్లరు అతన్ని పట్టుకుని బల్లెలతోనూ, సన్నెలతోనూ పొడిచి, మంటల్లో పడేసి కాల్చేసేరు."

ఇక్కడికి చెప్పి ఇన్ లీ సాన్ ఊరుకున్నాడు.

ఆతనికింక నోట మాట రావడంలేదు. నిశ్చేష్టుడై, నేల వైపు వెళ్లి చూపులు చూస్తూన్నాడు. అప్పటికి పూరు సమీపించేము. మట్టిగోడలూ, పెంకుటి కప్పులూ పది బారల్లో కనిపిస్తూన్నాయి. దున్నపోతుల వీపులమీద పండుకుని, పశుల గాపరులు, మందల నదిలిస్తూ తోలుకు పోతూన్నారు. బురద గుంటల్లో దున్నలూ, గేదెలూ, పొర్లాడుతూ, సుఖాను భాతిలో పడున్నాయి.

“మీరు మళ్ళీ గ్రామంలోకి వచ్చినపుడు ఏమయింది?” అన్నాను, నేనూ పట్టజాలక.

ఇన్ లీ- సాన్, ఒక్క నిట్టూర్పుతో మళ్ళీ చెప్పడం ఆరంభించేడు.

“మేము జిల్లా సంతకు వెళ్ళిన రోజు పండుగ దినం. దేవతకు ధూపసేవచేసే రోజు. స్త్రీలూ, పురుషులూ, పిన్నలూ, పెద్దలూ, వేలకొలదీ జనం అక్కడ క్రిక్కిరిసి వున్నారు. జెండాలు ఎగురు తూన్నాయి; ధంకాలు మ్రోగుతున్నాయి; అంతా ఒకటే సందడి. మా పూళ్ళో జరిగిన విషయాలు చెప్పేటప్పటికి జనం

అంతా ఉత్సవంమాట మరచి పోయేరు. ఎందరో మాకు సహాయంగా రావడానికి సిద్ధ పడ్డారు. కాని, ఆయుధాలు తెచ్చుకోడం, వాళ్ళ గ్రామాల్లో మరి కొందర్ని కూడా తీసుకురావడం, - యివన్నీ పూర్తిగా ఆ రోజంతా పట్టినాయి.

“మరునాడు తెల్లవారుతూ వుండగా మేము బయలుదేరేము. మొత్తం మూడు నాలుగు వందల మంది రైతులు మాతో బయలుదేరేరు. రాత్రి కొంత ప్రొద్దు పోయేక మా వూరు చేరుకున్నాము. గ్రామం అంతా శ్మశాన ప్రాయంగా వుంది. జరిగిన విషయం గ్రహించు కున్నాము. దుఃఖం, కోపం కూడా వచ్చింది. అంతే వెంటనే నిద్ర పోతూన్న సోల్లర మీద విరుచుకుపడి, ప్రతీకారం తీర్చుకో గలిగేము. ఏ కొద్ది మందో బతికి బయటపడి, పారిపోగలిగేరు. కోట దగ్గరకి వెళ్ళేటప్పటికి తలుపులు బారుగా తెరిచివున్నాయి. తనకుటుంబం తోనూ, - సోల్లరు, నాకర్ల తోనూ, - భూస్వామి తప్పించుకుని పారిపోయేడు. కోట మా స్వాధీనం అయిపోయింది. రైతుసంఘం

జుండా కోట మీద ఎగిరింది....

మేము గ్రామంలో ప్రవేశిస్తూన్నాము. ముందుగా బుద్ధుని రాతి విగ్రహం కనిపిస్తోంది. బుద్ధ దేవుడికి కూడా చిన్న గడ్డ తగిలించి, వౌశ్చతా ర గులు పామేరు! బలిపీఠమీద కాలిపోయిన ధూపకాస్తాలు పడున్నాయి. పుణ్యస్థాన సిద్ధాంతాన్ని బౌద్ధులు అంగీకరించేరు. అది నిజమే ఐతే భూస్వామి యొక్క ఆత్మ, ఏ సేనానాయకుడి శిబిరం దగ్గరో, ఏ గవర్నరు భవనం చుట్టూనో తిరుగుతూ పుండివుండాలి. తాను వెనక విడిచి వచ్చిన సోమరి జీవితం, హుక్కా గొట్టం, మహా-జుగ్, దంతపు చెయ్యి, పింగాణీ కప్పులూ, వెంట్రుకలకు చుప్ప, క్రెస్ట్-ట్రి-వీల్స్ తలుగుకుంటూ, వాటికై తపస్సు చేస్తూ, ఆతడి ఆత్మ పరిభ్రమిస్తూ దాటే నమ్మదగిన విషయమే? గండభేరుండపక్షిలా, స్యా టిన్ తన చితి మీది నుంచి లేచి, లక్షలకొద్దీ సూపాలతో రైతుల తిరుగుబాట్లను నడిపించకపోవచ్చు, భూస్వామి కోరిక నెరవేరవచ్చు నేమో!

12 ఆగస్టు 1926. ప్యా- క్వాన్, క్వాంగ్ టాంగ్.

ఈ పుస్తకం
చూడండి
:: కృష్ణ శర్మ ::

మా యితర గ్రంథాలు.

లియో టాల్ స్టాయి	* 0-3-0
హిందూ దేశము: క్రైస్తవ ప్రభుత్వనిర్మాతత్వం	* 0-8-0
ఇటలీ	0-4-0
ఫాసిజం: కమ్యూనిజం: స్త్రీలు	* 0-4-0
సందేశం	* 0-2-0
కారల్ మార్క్స్ ఉపదేశాలు	§ * 0-6-0
సోషలిజం ఎందుకు	+ 1-0-0
నా రిప్బ్లికన్ త్ర	0-8-0
సోషలిజం కమ్యూనిజం	0-6-0
రప్బ్లికన్ విప్లవం	§ * 0-6-0
లెనిన్ ఉపదేశాలు	0-6-0
పారిస్ కమ్యూన్	0-6-0
నాడు-నేడు	1-4-0
విప్లవగీతాలు	* 0-0-6

కమ్యూనిస్టులతో -	0-1-6
రాజ్యాంగయంత్రం	0-2-0
విప్లవ సందేశం	0-2-0
చీనాకథలు	0-4-0
పల్లెటూళ్ళలో	0-6-0
కూలి-పని : పెట్టుబడి	0-6-0

* ప్రతులు లేవు.

గ్ నిషేధించబడింది.

+ తిరిగి ముద్రించబడుతుంది.

తెనుగు భాషలో వెలువడే నిత్యనూతనగ్రంథాలు కావలసి వుంటే వెంటనే మాకు వ్రాయండి. ఒకేచోటనుంచి అన్ని గ్రంథాలూ తెప్పించుకోడం వలన కనపడని ఖర్చు తెన్నో కలిసి వస్తాయి.

విశ్వసాహిత్యమాల,

ముంగండ్,

(వయా) అంబాజీ పేట, తూర్పుగోదావరి జిల్లా.

అవంతి ప్రెస్, ముంగండ్.

మనసు ఫౌండేషన్
పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA108 B111
పుస్తకం పేరు	చీనా కథలు
తారీఖు	25-10-24
ముందు అట్ట	NO
వెనుక అట్ట	NO
మొత్తం పేజీలు	99
పెద్ద సైజు పేజీలు	NO
ఖాళీ పేజీలు	8
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినది	Soumya
పేజీలు విడదీసినది	Soumya
స్కాన్ చేసినది	ASWINI
పరీక్ష చేసినది	PRAGATHI
పేజీలు పరిచూసినది	
ప్రింటింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
స్కాన్ చేయబడింది	
తప్పులు	NO
పరిస్థితి	good